

**zdrava istra
istria sana**

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI
PLANA ZA ZDRAVLJE
GRAĐANA ISTARSKJE ŽUPANIJE
ZA 2010. GODINU**

Ožujak, 2011.

SADRŽAJ IZVJEŠĆA

1. Opći dio plana	3
1.1 Postavljeni ciljevi	3
1.2. Prvi cilj.....	3
1.3. Drugi cilj.....	6
1.4. Treći cilj	7
1.5 Četvrti cilj	8
1.6 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu ukupno	9
1.7. Najznačajnija dostignuća u provedbi Plana u 2010. godini po prioritetima....	9
2. Provedba plana za rano otkrivanje raka dojke	14
2.1. Povećanje dostupnosti mamografije	14
2.2. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke	15
2.3. Senzibilizacija i edukacija liječnika i sestara	16
2.4. Podrška oboljelima	16
2.5. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu	19
3. Provedba plana za prevenciju kardiovaskularnih bolesti	20
3.1. Edukacija o rizičnim čimbenicima	20
3.2. Održavanje preventivnih programa	21
3.3. Rano otkrivanje bolesti.....	23
3.4. Tercijarna prevencija	24
3.5. Ostalo.....	25
3.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu.....	26
4. Provedba plana za prevenciju i liječenje ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih	27
4.1. Unaprjeđenje provođenja primarne prevencije	27
4.2. Bolje provođenje sekundarne prevencije	29
4.3. Unaprjeđenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja.....	30
4.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu	34
4.5. Zaključak	35
5. Provedba plana za unaprjeđenje socio-zdravstvene zaštite starijih osoba	36
5.1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi	36
5.2. Poticanje i razvoj vaninstitucionalnih oblika skrbi	40
5.3. Poticanje volontarijata i intersektorske koordinacije	44
5.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu	45
6. Provedba plana za unaprjeđenje kakvoće voda	46
6.1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti građana.....	47
6.2. Unaprjeđenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima.....	49
6.3. Unaprjeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	52
6.4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	54
6.5. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu	56

1. OPĆI DIO PLANA

1.1 Postavljeni ciljevi

Ciljevi u **Općem dijelu** Operativne razrade *Plana za zdravlje građana Istarske županije* za 2010. godinu su bili:

- I. Pozitivna iskustva u provedbi *Plana za zdravlje*, a posebno rad Županijskog tima i razvoj županijske javnozdravstvene politike, te županijske prioritete ugraditi u akte i procedure za provedbu obveza koje proizlaze iz novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti
- II. Institucionalizirati intervencije koje se provode kao projekti, a mogu postati dio redovnog programa rada ustanova ili drugih izvoditelja
- III. Organizirati i povećati broj partnera i suradnika na *Planu za zdravlje*, te poticati njihovu međusobnu suradnju
- IV. Osigurati potporu javnosti i politike za provedbu *Plana za zdravlje*

1.2 Prvi cilj

Pozitivna iskustva u provedbi *Plana za zdravlje*, a posebno rad Županijskog tima i razvoj županijske javnozdravstvene politike, te županijske prioritete ugraditi u akte i procedure za provedbu obveza koje proizlaze iz novog *Zakona o zdravstvenoj zaštiti*.

Radi ostvarenja ovog cilja odrađene su slijedeće aktivnosti:

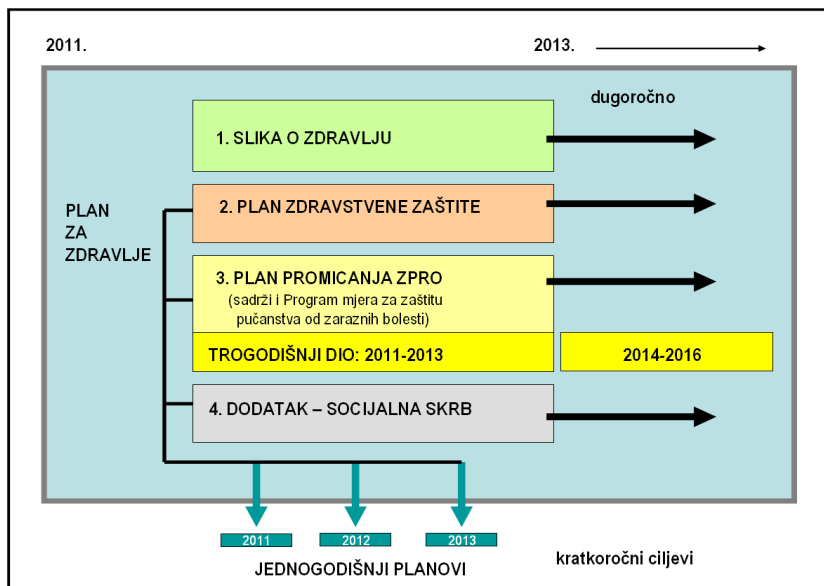
- a) Izrađen je prijedlog novih **županijskih planova** koji su obveza iz članka 9. *Zakona o zdravstvenoj zaštiti (Plan zdravstvene zaštite i Plan promicanja zdravlja, prevencije, te ranog otkrivanja bolesti)* i to na temelju:
  - analize prikupljenih informacija i pokazatelja iz različitih relevantnih izvora
  - dosadašnjih iskustava u realizaciji *Plana za zdravlje građana Istarske županije*
  - nacionalnih zdravstvenih zakona, nacionalnih planova i programa
  - zaključaka iz timski izrađenih matrica obveza djelovanja županija na promicanju zdravlja, prevenciji i ranom otkrivanju bolesti (na osnovi Ottawske deklaracije)
  - iskustava drugih županija koje su donijele spomenute planove

Radi što bezbolnijeg prijelaza iz dosadašnjeg načina planiranja na novi i zakonski definiran način, te radi održavanja kontinuiteta u radu za zdravlje građana Istarske županije (naročito u javnozdravstvenim prioritetima koji su definirani do 2012. godine) zaključeno je da se Plan zdravstvene zaštite Istarske županije i Plan promicanja zdravlja, prevencije, te ranog otkrivanja bolesti donesu kao zasebni dijelovi novog i sveobuhvatnog Plana za zdravlje građana Istarske županije.

Taj se cjeloviti Plan obogaćuje novoizrađenom Slikom zdravlja građana Istarske županije; u njemu ostaje dio u kojem se razrađuje planiranje u socijalnoj skrbi dokle god se zakonski ne definira neki drugi dokument koji će sadržavati taj dio planiranja; on također sadrži i dugoročni županijski program mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti. U Planu je određena i obveza donošenja trogodišnjih i jednogodišnjih planova za pojedine njegove dijelove

(trogodišnji Plan promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti; te jednogodišnji operativni planovi zdravstvene zaštite; promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti; socijalne skrbi; te zaštite pučanstva od zaraznih bolesti). Shematski prikaz prijedloga novog Plana za zdravlje građana Istarske županije prikazan je na slici 1.

Slika 1.

- b) Izrađen je prijedlog sastava **Savjeta za zdravlje** Istarske županije (slika 2), kao i prijedlozi poslovnika o radu Savjeta, obrasca za davanje mišljenja i obrasca za donošenje mjera. Županijski tim za provedbu *Plana za zdravlje* nastaviti će svoj rad kao operativno tijelo i usko će surađivati sa Savjetom u svom djelovanju.

Slika 2.

Sastav Savjeta – 15 članova

SEKTORI	
3 predstavnika IŽ	Zamjenica Župana Član Odbora za društvene djelatnosti Član Odbora za ljudska prava
2 predstavnika JLS	Gradonačelnik Načelnik
2 predstavnika komora	HLK HKMS
1 predstavnik strukovnih udruženja	HLZ
5 predstavnika poslodavaca u zdravstvu	Zavod za javno zdravstvo IŽ Istarski domovi zdravlja Opća bolnica Pula Bolnica za ortopediju i rehab. Rovinj Istarske ljekarne
1 predstavnik sindikata	Gospodarsko socijalno vijeće IŽ

- c) **Županijski tim** za provedbu *Plana za zdravlje* redovito se sastajao tijekom cijele godine (22 sastanka). Za članove Tima je organizirano nekoliko edukativnih programa, među kojima se ističe sudjelovanje pojedinih članova Tima na 2. hrvatskom kongresu preventivne medicine i unapređenja zdravlja u listopadu u Zagrebu (slike 3-7) gdje je bogato prezentirano javnozdravstveno djelovanje u Istarskoj županiji kroz deset stručnih radova. Prikazani projekti su organizirani i odrađivani od strane *Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ* i ustanova u vlasništvu Istarske županije (Zavoda za javno zdravstvo IŽ) ili putem organizacija čiji je rad značajnim djelom sufinanciran od strane Istarske županije (*Fond Zdravi grad Poreč* i *Udruga Procvat zdravlja*). Osim toga, pročelnica UO za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ Sonja Grozić Živolić i voditeljica Službe za javno zdravstvo ZZJŽI Danijela Lazarić Zec su bile moderatorice pojedinih sekcija samog kongresa.

Slike 3-7.

- d) Tijekom ove godine **radne grupe** su bile organizirane po svim prioritetima. Međutim, nakon analize njihova rada i održavanja zajedničkih sastanaka koja je izvršena na kraju godine, zaključeno je da radne grupe u prioritetu ranog otkrivanja raka dojke i u prioritetu socio-zdravstvene zaštite starijih osoba veoma dobro funkcioniraju i kao takve trebaju nastaviti svoj rad; da su u sklopu prioriteta prevencije ovisnosti i zaštite voda za piće proradile samo neke od planiranih grupa; dok je unutar prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti potrebno formirati novu grupu za osnivanje županijskog *Centra za prevenciju*

kardiovaskularnih bolesti. U rujnu je održan i prvi zajednički sastanak svih TQM timova koji je imao za cilj njihovo međusobno upoznavanje, razmjenu iskustava u dosadašnjem radu, iznalaženje zajedničkih interesa i mogućnosti, te definiranje pitanja važnih za daljnji rad.

1.3 Drugi cilj

Institucionalizirati intervencije koje se provode kao projekti a mogu postati dio redovnog programa rada ustanova ili drugih izvoditelja.

- a) U cilju pripreme za redefiniciju županijskih prioriteta i „**zaokruživanje rada**“ na sadašnjim prioritetima koje je planirano do kraja 2012. godine, započeo je proces prikupljanja podataka vezanih za dosadašnji rad na realizaciji svih prioriteta. Iz dosadašnje analize intervencija (projekata) po prioritetima i procjena mogućnosti njihove institucionalizacije tj. „prelaska“ u redovitu djelatnost izvoditelja, zaključeno je prema sadašnjem viđenju članova Tima da su:
- u prioritetu ranog otkrivanja raka dojke najvećim dijelom postignuti postavljeni ciljevi, mnoge su intervencije institucionalizirane, treba ih dalje financijski podržavati i širiti na ostale jedinice lokalne samouprave diljem županije, ali rano otkrivanje raka dojke kao takvo ne treba i dalje biti županijski javnozdravstveni prioritet nakon 2012. godine.
  - u prioritetu prevencije kardiovaskularnih bolesti „institucionalizirani“ su pojedini sporadični manji projekti, ali je potrebno sustavno organizacijski povezati rad svih subjekata koji se bave prevencijom kardiovaskularnih bolesti, osnovati županijski centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti, redefinirati glavni cilj ovog prioriteta i nastaviti s radom na toj problematici koja treba ostati javnozdravstveni prioritet i nakon 2012. godine.
  - u prioritetu prevencije i liječenja ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih veliki je dio programa institucionalizirano u sklopu djelovanja *Obiteljskog centra Istarske županije* i *Službe za prevenciju ovisnosti ZZJZ*, te programe treba podržavati i razvijati. Daljnji razvoj aktivnosti u sklopu ovog prioriteta trebao bi se usmjeriti i na druge lokalitete po Istri, vezane uz ispostave ZZJZ (Rovinj, Labin, Poreč, Umag i Buje).
  - u prioritetu socio-zdravstvene zaštite starijih osoba su pojedini projekti institucionalizirani u sklopu djelovanja domova za starije i nemoćne osobe; potiče se rad i vaninstitucionalne skrbi; potrebe su sve veće radi starenja stanovništva i ekonomske krize; očekuje se stupanje na snagu novog zakona u sklopu reforme sustava socijalne skrbi; tako da u ovom trenutku nije još jasno da li će socio-zdravstvena zaštita starijih osoba u budućnosti ostati dio *Plana za zdravlje* ili će ući u neki drugi županijski dokument.
  - u prioritetu zaštite vode za piće sve se aktivnosti, osim edukativnih programa, odvijaju unutar pojedinih ustanova, tvrtki, uprava ili upravnih tijela jedinica lokalnih samouprava i one su institucionalizirane; u ovom su prioritetu, po mišljenju Tima, postignuti postavljeni ciljevi i zaštita izvorišta vode za piće ne bi trebala više biti prioritet nakon 2012. godine već se nastavlja u sklopu rada institucija

- b) Radi lakše realizacije institucionalizacije pojedinih projekata poseže se za novim mogućim izvorima financiranja projekata kroz **EU fondove**: potaknute su pripremne radnje oko pribavljanja dokumentacije za nadogradnju novog krila ZZJŽ i taj je projekt prijavljen u bazu razvojnih projekata za strukturne **fondove EU** pri *Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva*; projekt *Voli svoje srce* kao pripremni program za osnivanje Centra za prevenciju KVB prijavljen je na natječaj predpristupnih fondova EU i do trenutka pisanja ovog izvješća projekt je prošao prvu fazu ocjenjivanja.

1.4 Treći cilj

Organizirati i povećati broj partnera i suradnika na Planu za zdravlje, te poticati njihovu međusobnu suradnju.

- a) Izvršena je analiza odgovora na upitnik s prve **partnerske konferencije** u kojoj su definirana očekivanja, uloge i odgovornosti različitih skupina partnera (županije, jedinica lokalne samouprave, zdravstvenih i socijalnih ustanova, udruga). Na drugoj partnerskoj konferenciji treba raspraviti o budućem planiranju, koordinaciji i financiranju. Sagledavanjem situacije, u kontekstu promjena u skladu s novim županijskim zakonskim obvezama u zdravstvenoj zaštiti, odlučeno je da će se druga partnerska konferencija organizirati nakon usklađenja rada županije i županijskog tima s tim promjenama.
- b) Radna grupa čiji je cilj bio **poticanje gradova/općina na suradnju** u provedbi Plana za zdravlje doprinijela je izradi prijedloga sporazuma o suradnji županije s jedinicama lokalne samouprave (prvo za Poreč, pa za Buzet i Labin), te prijedloga operativnog plana suradnje Istarske županije i Grada Poreča u implementaciji Plana za 2011. godinu (kao model i za druge jedinice lokalne samouprave). Dogovorena su konkretna područja i aktivnosti unutar svakog prioriteta na kojima županija želi jedincima lokalne samouprave ponuditi suradnju. Zaključeno je da će radna grupa, nakon što sporazumi sa spomenutim gradovima budu potpisani i zajednička suradnja započinje s implementacijom (kao pilot projekt), nastaviti s poticanjem ostalih gradova na potpisivanje partnerstva i sporazuma o suradnji. Radna će grupa također poticati gradove da djeluju mentorski na okolne općine u tom smislu i pomoći će im u tom radu.
- c) Tijekom ove godine odvijala se uspješna **suradnja s Hrvatskom mrežom zdravih gradova** i Školom narodnog zdravlja Andrija Štampar. Predstavnici Istarske županije su, na temelju potpisanog Ugovora o suradnji s HMZG, sudjelovali u suorganizaciji Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, pomogli u izradi strategija razvoja Hrvatske mreže zdravih gradova, prisustvovali redovnim sastancima i aktivnostima Hrvatske mreže zdravih gradova (uključujući i 2. hrvatski kongres preventivne medicine i unapređenja zdravlja), te koristili njihove edukativne programe i stručnu superviziju. Članovi tima su vršili i informiranje jedinica lokalne samouprave i drugih partnera o edukacijama koje se organiziraju u sklopu Hrvatske mreže zdravih gradova (na sastancima Tima, putem web stranica, glasila *Epohe zdravlja*, kongresnih sažetaka, promotivnih publikacija).
- d) Nastavljena je suradnja s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom iz Zagreba i sa Sveučilištem u Nijmegenu iz Nizozemske, te je pokrenut projekt **PREFFI: Osiguravanje kvalitete preventivnih programa u Istarskoj županiji** kao instrumenta za unapređenje kriterija za financiranje projekata prijavljenih na javni natječaj i za unapređenje kvalitete samih programa, odnosno njihove evaluacije. U PREFFI je do kraja 2010. godine ušlo 26 različitih projekata s

područja primarne prevencije ovisnosti koji se u Istarskoj županije odvijaju od strane različitih organizacija civilnog društva, jedinica lokalne samouprave, zdravstvenih ustanova, Obiteljskog centra Istarske županije i odgojno-obrazovnih ustanova.

1.5 Četvrti cilj

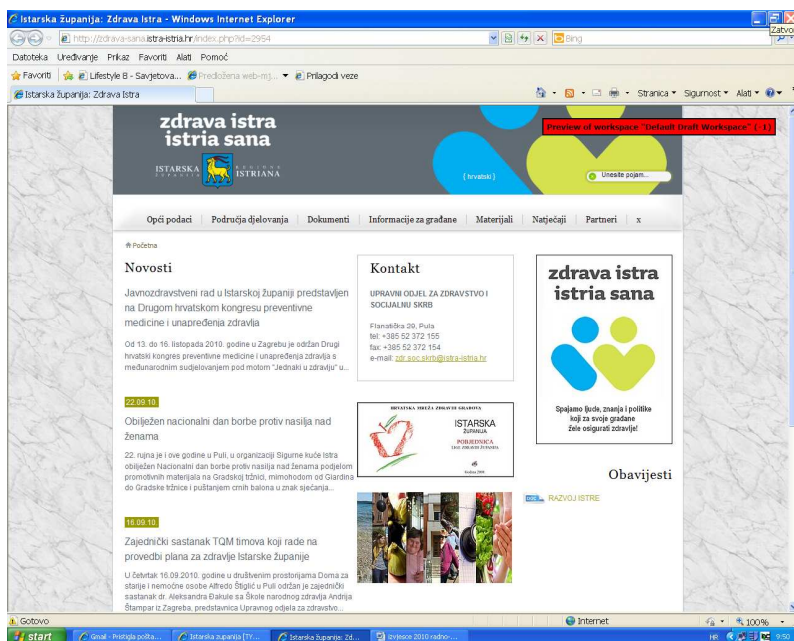
Osigurati potporu javnosti i politike za provedbu Plana za zdravlje.

- a) Izrađen je logotip sa ciljem što bolje promocije Plana za zdravlje (slika 8), u tijeku je pravno definiranje njegove upotrebe.

Slika 8.

- b) Postavljene su relevantne informacije o implementaciji *Plana za zdravlje građana Istarske županije* na nekoliko web-stranica: na službenim stranicama Istarske županije (službeni dokumenti i 7 novosti); na web stranicu HMZG gdje je poslano 11 članaka s područja Istarske županije za podstranicu *Djelotvorno znanje za zdravlje*.
- c) Otvorena je pod-domena službenih stranica Istarske županije <http://zdrava-sana.istra-istria.hr> (slika 9), izrađen je „kostur“ te nove web stranice i u tijeku je nadopuna podataka.

Slika 9.

- d) Stručni članci i radovi vezani za različite projekte iz Plana za zdravlje objavljeni su u knjizi sažetaka 2. hrvatskog kongresa preventivne medicine i unapređenja zdravlja.

1.6 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu po prioritetima (ukupno)

Financijska sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti Plana za zdravlje građana Istarske županije osigurana su u Proračunu Istarske županije za 2010. godinu i to u razdjelu Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb i u razdjelu Upravnog odjela za održivi razvoj. Visina planiranih sredstava usklađena je s strateškim odrednicama Plana i fiskalnim mogućnostima Proračuna Istarske županije.

Tablica 1.6.1. Ukupni rashodi za Plan za zdravlje građana Istarske županije za 2010. godinu iz Proračuna Istarske županije

PRORAČUN ISTARSKE ŽUPANIJE ZA 2010.GODINU							
godina	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb					Upr. odjel za održivi razvoj	Ukupno
	RAK DOJKE	KVB	OVISNOST	STARI	VODA	VODA	
2010.	374.780,00	225.934,43	1.340.816,77	2.470.847,42	664.586,00	4.266.085,09	9.343.049,71

Značajnu ulogu u implementaciji Plana za zdravlje imaju zdravstvene ustanove, ustanove socijalne skrbi, udruge, zaklade i druge pravne osobe koje svoj interes za sudjelovanjem najvećim dijelom iskazuju prijavljenim projektima na objavljeni javni poziv, te angažiraju i vlastita sredstva u županijske javnozdravstvene prioritete. Razvojem suradnje i partnerstva s jedinicama lokalne samouprave implementacija Plana za zdravlje dobiva širu dimenziju te se financijska sredstva za provedbu aktivnosti osiguravaju i u lokalnim proračunima (npr. sufinanciranje mamografskih pregleda, programi prevencije poremećaja u ponašanju kod djece i mladih, programi prevencije kardiovaskularnih bolesti itd.). Koordinacijom aktivnosti suradnika i partnera, zajedničkim planiranjem i praćenjem realizacije postizemo racionalniju alokaciju ograničenih financijskih sredstava.

1.7 Najznačajnija dostignuća u provedbi Plana u 2010. godini po prioritetima

U nastavku donosimo tabelarni prikaz sažetaka najznačajnijih dostignuća u provedbi Plana za zdravlje građana Istarske županije po prioritetima u 2010. godini u odnosu na početno stanje 2004, odnosno 2005. godine.

1) PRIORITET RANOG OTKRIVANJA RAKA DOJKE

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2010.
Mreža mamografa	5 mamografa	8 mamografa uključeno u županijski program (7 mamografskih jedinica)
Mamografije – ukupan broj izvršenih pregleda	6917 mamografija	18.007 mamografija god.

Edukacija žena	1500 žena na predavanjima	200 žena na predavanjima; žene se također educiraju i senzibiliziraju kroz pozivanje, a posebno kroz obavljanje mamografije; dani povezani s rakom dojke (dan narcisa i dan ružičaste vrpce) obilježavaju se u 3 grada
Edukacija liječnika i patronažnih sestara	Nema	2 tečaja (33 zdravstvena djelatnika)
Organizacijske promjene	Bez posebnih jedinica za dojku	Otpočela ugradnja port-katetera; svi TQM projekti ugrađeni u redovni rad: brži dijagnostički postupak do operacije i brže dobivanje daljnje terapije nakon operacije

2) PRIORITET PREVENCIJE KVB

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2010.
Informiranost građana (tiskani materijali)	Bez posebnih akcija	Promocija i dijeljenje knjižice <i>Blagodati nordijskog hodanja</i> i ostalih materijala KRUPPa; <i>Dopisni tečaj PROCVAT</i> – podijeljeno 375 brošurica o rizičnim čimbenicima; letci i plakati, te edukativni materijali zdravog mršavljenja u sklopu Zdravog grada Poreč
Edukacija o rizičnim čimbenicima	Nije evidentirano	*16 predavanja o dijabetesu i posljedicama (695 osoba educirano) * predavanja o prehrani za djecu, roditelje, prosvjetne radnike (504 osoba)
Preventivni programi	Nije evidentirano	* tečajevi odvikavanja od pušenja (31 osoba) * 120 organizirana pješčenja; 4 pješčenja za djecu * Organizirane grupne vježbe 2/3 puta tjedno za 300 osoba * Poreč i Tar: svakodnevno organizirano pješčenje za rizične (97 osoba) * Škola mršavljenja (Pula + Poreč) 188 polaznika * ZZJZ: program unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama i osnovnim školama * Sedmotjedne radionice za 78 osoba (umirovljenici)
Rano otkrivanje bolesti	Nije evidentirano	Testirano je 4441 osoba na hiperglikemiju, 816 osoba na hiperkolesterolemiju i 2988 osoba na povišeni krvni tlak.
Tercijarna prevencija	Nije evidentirano	* <i>Šećerna bolest</i> : kontinuiran rad dijabetološke ambulante (150 osoba tjedno), savjetovišta i klubova (5075 korisnika); 4 djece u dječjem kampu za dijabetičare; IDZ – Poreč: preuzima rad s dijabetičarima – 78 savjetovanja pacijenata i zdravstvenih radnika * <i>Srčani infarkt</i> : organiziran hitan prijevoz pacijenata s indikacijama na PCI u Rijeku, obavljeno 33 transporta; grupne edukacije pacijenata s preboljelim infarktom u Poreču (12 pacijenata) * <i>Hipertenzija</i> : redoviti rad ambulante za hipertenziju pri OB Pula 1 puta tjedno

3) PRIORITET PREVENCIJE OVISNOSTI

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2010.
Primarna prevencija	Ne postoji jedinstven i učinkovit model	* Programi za kvalitetno roditeljstvo * Obiteljski centar IŽ: grupni rad s oko 200 korisnika, različite jednokratne aktivnosti s više od 2000 sudionika

	za županiju	<ul style="list-style-type: none"> * Provođenje Projekta <i>Zajednice koje brinu</i> * Implementacija PATHS programa (socijalne i emocionalne vještine kod djece i prevencija nasilja) * Pokretanje projekta za osiguranje kvalitete preventivnih programa u Istarskoj županiji PREFFI * Nastavak kampanje Bježi-Via! * Pojačane aktivnosti i koordinacija u Mjesecu borbe protiv ovisnosti
Sekundarna prevencija		<ul style="list-style-type: none"> * Obiteljska savjetovišta (Obiteljski centar IŽ;, Zdravi grad Poreč; Ured za obitelj Biskupije porečko pulske; Gradska savjetovišta u Pazinu, Labinu i Umagu; Udruga Ziid iz Buja) * Mentorski program Daj pet! * Program specifične obiteljske podrške (roditelji iz jednoroditeljskih obitelji, udomitelji) * Školski preventivni programi
Liječenje ovisnika	Udio heroinskih korisnika uključenih u programe je 57,2%	<ul style="list-style-type: none"> * Stručni rad Službe u sve većem broju programa s 919 osoba * Centar u Poreču radi s 267 korisnika * Broj novoevidentiranih ovisnika (Služba + Poreč) 120; od toga 44,1% heroinskih korisnika * Testiranje korisnika na hepatitis B i C, i HIV * Završena obnova prostora Službe, liječnica poslana na specijalizaciju iz psihijatrije * 674 ovisnika na metadonskom ili buprenorfinskom programu preko liječnika PZZ diljem Istre * provođenje bolničke detoksifikacije u Puli, Zagrebu i Rabu
Resocijalizacija ovisnika	Bez posebnih programa	<ul style="list-style-type: none"> * 21 liječenih ovisnika je dobilo pomoć pri zapošljavanju * 7 liječena ovisnika sudjelovalo u radionicama zidnog slikarstva i video radionicama * 10 djece ovisnika dobilo financijsku pomoć

4) PRIORITET UNAPRJEĐENJA SOCIO-ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STARIJIH OSOBA

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2010.		
			Broj	Kapacitet/broj korisnika
Domovi za starije i nemoćne osobe	4 javne ustanove sa 615 mjesta (osnivač IŽ)	„A. Štiglic“ Pula, Sv. Polikarp Pula, Novigrad, Raša	7	782 korisnika (31.08.2010.)
		„D.Pergolis“ Rovinj, Poreč, Buzet		
		U izgradnji (Umag)	1	
		Programska/projektna dokumentacija izrađena za ustanovu u Puli i Pazinu	2	300
Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija	Ne postoji	U funkciji pri Domu za starije i nemoćne osobe „A.Štiglic“	1	12+2
		U pripremi pri Domu za starije i nemoćne	1	12+2

		osobe Novigrad		
Dnevni boravci za starije osobe	Ne postoje	Pri domovima za starije i nemoćne osobe Pula, Raša, Poreč	3	60
		Dnevni boravak po modelu Ministarstva obitelji u Pazinu i Buzetu	2	30 (prosječni dnevni broj)
		Dnevni boravak u Lanišću	1	30 (1xtjedno)
Standard usluge u domovima za starije i nemoćne	-	- viši od RH; JLRS sufinanciraju dodatne mjere zdravstvene zaštite odnosno dolazak liječnika u ustanove, 24-satno telefonsko dežurstvo, posudionice ortopedskih pomagala, razne radno-okupacijske aktivnosti, savjetovanište i centar za oboljele od Alzheimerove dem.		
Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	3 ustanove	3 ustanove		
Pomoć i njega u kući	59 korisnika	Pri domovima za starije i nemoćne osobe Novigrad, Pula, Raša, Rovinj, Poreč, Buzet	6	72
		Pazin i Buzet po modelu MOBMS-a	2	255
Prehrana i dostava ručka	75 korisnika	Pri domovima za starije i nemoćne osobe Novigrad, Pula, Raša, Rovinj, Poreč, Buzet	6	167
Standard usluge zdravstvene njege u kući – iznad RH	-	Ustanove (4) i privatne prakse za zdravstvenu njegu (9) pružile su 3850 usluga zdravstvene njege u kući	13	421

5) PRIORITET UNAPRJEĐENJA KAKVOĆE VODA

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2005.	Rezultat u 2010.
Administrativne mjere zaštite vodnih resursa	Usvojena Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće	<ul style="list-style-type: none"> * Izvršena hidrogeološka istraživanja za novelaciju II. zone sanitarne zaštite izvorišta Bužini i Gabrijeli * Usuglašavanje konačne hidrogeološke karte uz aktivno učešće predstavnika JLS na čijem se području nalaze II. zone kao i predstavnika IŽ i Hrvatskih voda VGO Rijeka. * Zgotovljen je nacrt tendera za izradu Programa mjera zaštite za izvorišta za IB, II, III i IV zonu sa projektnim zadatkom. * Kontinuirano praćenje kakvoće sirovih voda

		<p>izvorišta</p> <ul style="list-style-type: none"> * Kontinuirano podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša
Unaprijeđenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima	Završena projektna dokumentacija za odlagalište Jelenčići, te za sanaciju i rekonstrukciju odlagališta Košambra, Kaštjun, donji Picudo, Cere i Griža	<ul style="list-style-type: none"> * Kontinuirana sanacija i rekonstrukcija postojećih legalnih odlagališta. * Novelacija elaborata „ilegalnih odlagališta“ iz rujna 2006. godine * Izrađena natječajna dokumentacija za javnu nabavu radova i usluga vezanih za izgradnju ŽCGO Kaštjun * Unaprijeđenje sustava odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada
Unaprijeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	Dovršen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Pazina	<ul style="list-style-type: none"> * Izrada glavnih i izvedbenih projekata za naselja IV grupe i: Vicani, Mandalenčići, Bazgalji, Milotski brig, Plomin, Batlug, Pamići, Golji – Markoči, Županići, Martinski, Marceljani, Pagubice * Izgradnja prva dva naselja iz programa: Roč, Prhati * Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda izvan onih uključenih u program IVS-Istarski vodozaštitni sustav d.o.o. Buzet (na temelju pripremljene dokumentacije JLS)
Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	Rekonstruirani dijelovi vodovoda Labin, Pula, Istarski vodovod Buzet Ostali JLS – izgrađeno 44 704 km vodovodne mreže i dvije HS	<ul style="list-style-type: none"> * Projektna dokumentacija za objedinjavanje vodoopskrbnih sustava * Zamjena zastarjelih dijelova vodoopskrbne mreže * Praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće po programima Ministarstva zdravstva RH, vodoopskrbnih poduzeća i sanitarnih inspekcija * Godišnja izvješća o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće objavljuju se medijima.

2. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE U 2010.GODINI

2.1 Povećanje dostupnosti mamografije

U sklopu provedbe Županijskog programa preventivne mamografije u 2010. godini dovršeno je mamografiranje žena rođenih 1963. godine i provođeno je mamografiranje žena rođenih 1964. godine.

Ukupno je na mamografiju pozvano **oko 1800 žena rođenih 1964.g.** Žene koje se nisu odazvale na prvi poziv ponovno su pozivane. Učinjeno je 555 mamografija kod 1964.g., dok je kod još 218 žena 1964.g. dokumentirano da su mamografiju učinile unutar 2 godine.

Od početka provedbe Županijskog programa 2005. godine do 2010. godine pozvano je 11.000 žena te je mamografiju putem županijskog programa učinilo oko 3900 žena. Ukupni obuhvat bio je preko 51%.

Tablica 2.1.1. Rezultati Županijskog programa preventivne mamografije (2005.-2010. godina)

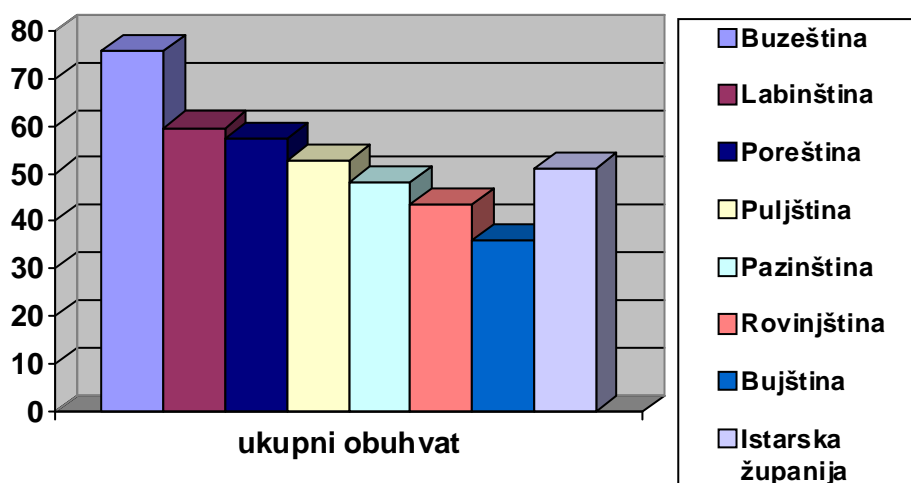
Godište	Pozvano	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 24 mj.*	%
1959	1827	746	1065	58,29
1960	1836	645	1023	55,72
1961	1807	647	941	52,08
1962	1920	723	954	49,69
1963	1823	582	874	47,94
1964**	1787	555	773	43,26
ukupno	11000	3898	5630	51,18

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

** provedba u toku

Obuhvat žena rođenih 1959.-1964.g. veći od 70% postignut je na Bužeštini (75,77%), dok je na Labinštini postignut obuhvat od 59,58%, na Poreštini 57,09%, Puljštini 52,86%, Pazinštini 48,28%, Rovinjštini 43,40% i Bujštini 36,02%.

Slika 2.1.1. Obuhvat (%) žena mamografijom u sklopu Županijskog programa 1959.-1964. godište

Preventivnom mamografijom rak dojke otkriven je kod 11 žena rođenih 1959.-1964.godine.

Mamografija obavljena u sklopu Županijskog programa za oko 50% žena ujedno je i prva mamografija u životu.

U 2010. godini mamografiju financiraju **gradovi**: Labin, Poreč, Rovinj, Pula, Buzet i **općine** Raša, Sv. Nedelja, Kršan i Pićan.

U rujnu 2009. godine otpočeo je drugi ciklus pozivanja žena na drugu mamografiju u sklopu **Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke**. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije je u 2010. godini poslao u II ciklusu 26.390 prvih poziva i 11.775 drugih poziva ženama koje se nisu odazvale na prvi poziv. U II ciklusu obuhvaćene su žene rođene 1940.-1960. godine.

Zahvaljujući preventivnim programima u Općoj bolnici Pula nestala je lista čekanja za mamografiju. Ranije su žene na termin za mamografiju putem uputnice čekale od 6-9 mjeseci!

2. 2 Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke

Rad na edukaciji žena sa ciljem skrbi o zdravlju dojki financiran je i proveden u 2010.godini samo kroz aktivnosti Kluba žena liječenih od karcinoma dojke «GEA». U tijeku 2010. godine na organizirani vid edukacije odazvalo se 200 žena Od 2005.-2010.g. organizirane edukacije na temu ranog otkrivanja raka dojke prošlo je preko 12.700 građana i građanki raznih uzrasta (od maturanata nadalje).

U organizaciji KŽ «GEA» Pula, edukativna predavanja o raku dojke, ranoj dijagnostici, kirurškom liječenju i samopregledu dojki, održana su tijekom 2010. godine više puta na raznim mjestima (Pula, Rovinj, Pazin, Barban, Svetvinčenat, Galižana). Ukupno je educirano 200 žena.

27. ožujka 2010. održana je na Pulskoj tržnici tradicionalna humanitarna akcija «Dan narcisa» kojom se skreće pozornost javnosti na problem raka dojke i potiče žene na preventivne preglede. Akcija je jako dobro prihvaćena od strane građana i svake je godine njihov odaziv sve veći – ove godine oko 2000 građana Pule.

Klub žena liječenih od karcinoma dojke «Gea» Pula je na Pulskoj tržnici organizirao 02.10.2010. humanitarnu akciju «Dan ružičaste vrpce» kojom se javnost podsjećalo na važnost redovitih pregleda prigodnim dijeljenjem ružičastih vrpce. Akciju je podržalo oko 500 građana Pule.

Pored navedenog Dan narcisa i Dan ružičaste vrpce obilježeni su i u Labinu te Rovinju.

U organizaciji KŽ «GEA» Pula i uz sponzorstvo Avona održala se akcija Moja prva mamografija sa ciljem poticanja žena na preventivne preglede. Snimljeno je 80 žena u dobi 40-50 godina u Puli i Rovinju. Akciju je informativno posjetilo (pitanja, brošure, tuš kartice za samopregled) oko 500 ljudi.

2.3 Senzibilizacija i edukacija liječnika i sestara

Nastavljen je rad Centra za trajnu edukaciju liječnika i sestara o ranom otkrivanju raka dojke. U 2010. godini organizirana su 2 stručna skupa u Puli i Rovinju na kojima je ukupno prisustvovalo 12 liječnika (većinom obiteljske medicine) i 21 medicinska sestra. Od 2005.-2010.g. organizirano je 13 tečajeva na kojima je educirano 227 zdravstvenih radnika (102 liječnika i 125 medicinskih sestara). Prema podacima liječnika onkologa uspostavljena je bolja suradnja sa nekim liječnicima obiteljske medicine i više se pacijentica s rakom dojke operira u pulskoj bolnici.

2.4 Podrška oboljelima

U 2010. godini nastavljen je kontinuirani rad TQM tima. Svi TQM projekti su ugrađeni u redovan rad i odvijaju se kontinuirano: **brži dijagnostički postupak do operacije, virtualno povezivanje drugih djelatnosti** s Ambulantom za bolesti dojke, imunohistokemijska dijagnostika – ubrzano vrijeme **od operacije do nastavka terapije**. U sklopu **Savjetovaništa za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima** u prostorima tzv. «onkološkog dispanzera» liječnik specijalist **psihijatar OB Pula i psihologinja** Lige protiv raka Pula pružaju pomoć kroz individualni i grupni psihoterapijski rad te kroz jednokratne ili višekratne susrete. Već navedena psihologinja Lige Pula pruža pomoć onkološkim bolesnicima i **u Labinu** u suradnji s Ligom protiv raka Labin.

Ugradnja port-katetera - naprave koja omogućuje bezbolnu i lakšu aplikaciju lijeka te podiže kvalitetu života oboljelih, otpočela je u 2010.godini kao pilot projekt kod 7 žena oboljelih od raka dojke. Kriterij ugradnje je nemogućnost pristupa krvnim žilama (prirodno slabe žile, uslijed dugotrajnog primanja terapije, dijabetes, druge bolesti i sl.), očekivana dugotrajna terapija (metastatska bolest ili kemoterapija nakon koje slijedi imunoterapija uz ukupno trajanje terapije od 1,5 godinu) i očekivani životni vijek duži od šest mjeseci. Postupak ugradnje porta je organiziran na slijedeći način: onkolog prima pacijenticu u bolnicu, drugi dan kirurg postavi port-kateter, treći dan pacijentica odlazi kući. Pacijentice kod kojih je ugrađen port-kateter iskazuju veliko zadovoljstvo, promjenu opisuju "spasom" od ranijih muka.

Pored Lige protiv raka Pula i Labin te Kluba žena operiranih od raka dojke „Gea“ Pula koje djeluju više godina, krajem 2010.godine osnovana je **Udruga žena s rakom dojke Rovinj**. Kroz nekoliko dobrotvornih akcija prikupljena su sredstva za nabavu aparata za limfu drenažu koji će raditi u sklopu rovinjske bolnice za žene koje imaju problema s limfedemom. Planirano je da će se aparat kupiti početkom 2011. godine.

Liga protiv raka pomaže oboljelim ženama u nabavci perika, proteza i grudnjaka te savjetima i preporukama. Za terminalne pacijentice sa rakom dojke pružena je pomoć u posudbi antidekubitalnih madraca, hodalica i toaletnih kolica, kao i pomoć u terapiji boli, pomoć obitelji tijekom liječenja i u žalovanju.

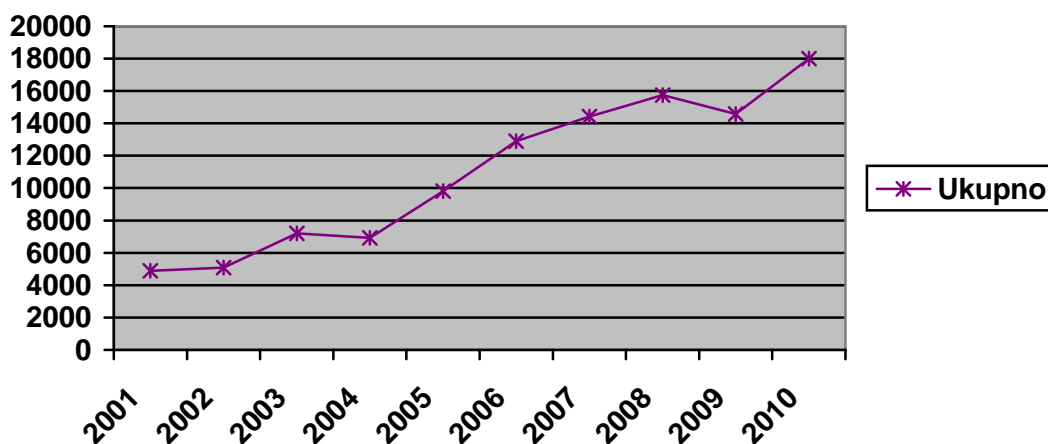
U organizaciji KŽ "GEA" Pula provođena su edukativna predavanja za žene članice Kluba jednom mjesečno temama prilagođene interesima članica (onkološki pristup liječenju i preventivi, zaštita od raka vrata maternice i HPV infekcija, prehrana kao doprinos ozdravljenju i preventivi) uz prosječnu posjećenost od 300 žena. Održane su i pjesničke večeri te radionica „misli i emocije“- škola skladnog življenja te „Najnovija iskustva u liječenju raka dojke sa skupa Europa Donne iz Milana.

U okviru **Kluba žena «GEA»** savjetovalište namijenjeno osobama oboljelima od karcinoma dojke kao i članovima njihovih obitelji održano je 39 puta (svake srijede). Održane su i 3 radionice za psihološku samopomoć. Radi brže postoperativne rehabilitacije, podizanja psihofizičke aktivnosti i kvalitete života dva puta tjedno održavaju se ciljane medicinske vježbe pod vodstvom više fizioterapeutkinje kao i vježbe terapijske joge. Organizirana je i **limfna drenaža** za članice Kluba (62 članice) i to 10 uzastopnih tretmana u trajanju od jednog do dva sata po tretmanu po nekoliko puta godišnje (ručna drenaža i drenaža na aparatu) koju provode dvije više fizioterapeutkinje s posebnom osposobljenošću za tu vrstu tretmana. Provedba tretmana limfne drenaže kod 47 žena spriječila je pojavu težih oblika limfedema, smanjene su fizičke tegobe žena, bol ruke i povećana je pokretljivost kod 5 žena s težim oblicima limfedema, a kod 10 žena se povukao blaži oblik limfedema uz potrebu održavanja odnosno kontrole.

Krater- centar za oblikovanje keramike Pula u suradnji s udrugama Ligom i Gea-om održao je 11 radionica keramike kojom je obuhvaćeno 10 korisnica liječenih od karcinoma. Uočeni rezultati uključuju smanjenu utrnutost i veću gibljivost šake i prstiju kod korisnica, povećano samopouzdanje, redovitost dolaženja i pozitivna atmosfera tijekom radionica, povećana resocijalizacija, druženje izvan termina radionice.

Na slici 2.4.1. je prikazan ukupan broj mamografija obavljen putem HZZO-a, nacionalnih, županijskih i gradskih programa. Nije uključen broj žena koje su mamografiju obavile direktnim plaćanjem ili putem sistematskih pregleda organiziranih od strane trgovačkih društava i sl. Broj mamografiranih žena neprekidno je rastao od **početka rada na Planu za zdravlje i nabavljenih novih mamografa (2003.g.)**, uvođenjem **Županijskog programa preventivne mamografije (2005.)** i sufinanciranja gradova te **Nacionalnog programa (kraj 2006. g.)** do 2007.g. kad je dostigao broj od oko 15.000. U 2010. godini broj mamografija još je i veći jer je obavljen iznimno velik broj mamografija u Nacionalnom programu.

Slika 2.4.1. Broj mamografiranih žena od 2001.-2010. godine

Tablica 2.4.1: Indikatori evaluacije postignuća za 2005.-2010. godinu

	SCREENING MAMOGRAFIJA	EDUKACIJA I MOTIVACIJA ŽENA	EDUKACIJA LIJEČNIKA	PODRŠKA OBOLJELIMA
Indikatori	obuhvat žena - Županijski program	broj osoba na predavanjima	Ambulanta za dojku i Centar trajne edukacije	Razni projekti
2004.	ne postoji	1.500	ne postoji	Educiran tim stručnjaka po principima TQM-a (Sveukupno upravljanje kvalitetom) i otpočeo projekt skraćivanja trajanja dijagnostičkog postupka kod raka dojke
Ostvareni u 2005.	1959.- 51%	2.883	Postoji; održana 2 tečaja	U OB Pula: - uvedena core biopsija raka dojke pod kontrolom mamografa - "stereotaksija" i pod kontrolom ultrazvuka; - TQM projekt: uvedene interne uputnice za dijagnostiku raka dojke, otvorena Ambulanta za bolesti dojke, skraćeno trajanje dijagnostičkog postupka do operacije s 49 na 26 dana
Ostvareni u 2006.	1959. – 56,27% 1960. – 42,77%	2.435	3 tečaja	Nagrada CDC-a za TQM projekt
Ostvareni u 2007.	1960.- 51,99% 1961.- 44,06%	3.642	2 tečaja	- nabavljena aparatura za imunohistokemijsku dijagnostiku; - stvoreni uvjeti za rad Savjetovaništa za psihijatrijsko- psihološku podršku onkološkim bolesnicima
Ostvareni u 2008.	1961.- 50,53% 1962.- 43,63%	1.977	2 tečaja	U OB Pula: - uvedena imunohistokemijska dijagnostika; - skraćeno vrijeme od operacije raka dojke do terapije s 45 na 20 dana; - počeo s radom psihijatar u Savjetovaništu za psihijatrijsko- psihološku podršku onkološkim bolesnicima; - dovršeno virtualno povezivanje svih djelatnosti koje skrbe o zdravlju dojki
Ostvareni u 2009.	1962.- 50% 1963.- 41%	1.700	2	Počeo grupni psihoterapijski rad s onkološkim bolesnicima
Očekivani u 2010.	1963.- 50% 1964.- 40%	1.500	2	Stvaranje preduvjeta za ugradnju port- katetera za aplikaciju terapije ženama oboljelim od raka dojke
Ostvareni u 2010.	1963.- 48% 1964.- 43%	200	2	Počela ugradnja port- katetera za aplikaciju terapije ženama oboljelim od raka dojke

2.5 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu

RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE	plan za 2010.	izvršenje za 2010.
1. Dostupnost mamografije	190.000,00	248.780,00
1.1. Screening mamografije - Županijski program	150.000,00	208.780,00
1.2. Screening mamografije - Nacionalni program	40.000,00	40.000,00
2. Edukacija i motivacija žena za skrb o zdravlju dojki	40.000,00	40.000,00
2.1. Edukacija žena o samopregledu dojke, predavanja, radionice	40.000,00	40.000,00
3. Senzibilizacija i edukacija liječnika i patronažnih sestara	10.000,00	10.000,00
3.1. Edukacija liječnika i patronažnih sestara	10.000,00	10.000,00
4. Podrška oboljelima	76.000,00	76.000,00
4.1. Limfna drenaža	25.000,00	25.000,00
4.2. Psihološko savjetovanje	16.000,00	16.000,00
4.3. Terapijske keramičke radionice	15.000,00	15.000,00
4.4. Port kateter - pilot projekt	20.000,00	20.000,00
UKUPNO 1.+2.+3.+4:	316.000,00	374.780,00

Izvor financiranja: Proračun Istarske županije

Rashodi za financiranje aktivnosti u prioritetu Rano otkrivanje raka dojke u 2010. godini izvršeni su u visini od 118% u odnosu na plan. Izmjenama i dopunama Proračuna Istarske županije, zbog većeg broja obavljenih mamografskih pregleda, povećana su financijska sredstva za provedbu Županijskog programa screening mamografija.

3. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA PREVENCIJU KARDIOVASKULARNIH BOLESTI U 2010.GODINI

Plan aktivnosti unutar prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti je u 2010. godini bio podijeljen na slijedeća područja:

- 1) Edukacija o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti
- 2) Održavanje preventivnih programa različitih kategorija rizičnih čimbenika
- 3) Rano otkrivanje bolesti (rizičnih čimbenika za kardiovaskularne bolesti)
- 4) Tercijarna prevencija
- 5) Ostalo (rad na institucionalizaciji prioriteta i na međusobnom povezivanju rada partnera i suradnika; pripremne aktivnosti za razvoj projekta *Centar za kardiovaskularne bolesti*)

3. 1 Edukacija o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti

---

Postavljeni cilj: do kraja 2010. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će diljem županije organizirati barem 40 stručnih predavanja i podijeliti barem 100 tiskanih materijala o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti različitim kategorijama građanstva.

Tiskani materijali

- U lipnju 2010. godine predstavljena je i promovirana nova knjižica autora *Save Ilića Blagodati nordijskog hodanja*. Tijekom godine su se u više navrata građanima dijelili promotivni materijali Kluba (recepti zdravlja, višejezične *Karte pješačkih staza u Puli* i knjige kojima je KRUPP nakladnik).
- Kroz rad *Udruge Procvat zdravlja* podijeljeno je 375 **brošurica** (5 različitih varijanti) **o rizičnim čimbenicima** obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti pulskim zatvorenicima.
- Javnost u Poreču je informirana o programu Zdravog grada za pacijente s problemima prekomjerne tjelesne težine tako što su osmišljeni **letak i plakat** koji su postavljeni na važnim gradskim punktovima. Za sve polaznike radionica pripremljeni su brošura i edukativni pisani materijali koji su pratili svaku radionicu.

Predavanja

Stručna predavanja za javnost igraju veliku ulogu pri osvješćivanju građana o značajnom utjecaju rizičnih čimbenika (prehrane, stresa, tjelesne neaktivnosti, pušenja, alkohola...) na obolijevanje od kardiovaskularnih bolesti. Svjesni smo da je nemoguće spomenuti sva predavanja koja su održana u ovoj godini na području naše županije u organizaciji različitih, nama poznatih ili nepoznatih tijela. Izdvajamo prikupljene informacije:

- ZZJZIŽ je organizirao predavanje o **pravilnoj prehrani školske djece** za roditeljsko vijeće škole, učitelje i stručnu službu *osnovne škole u Poreču* s oko 30-tak prisutnih slušatelja.
- U organizaciji ZZJZIŽ je u Labinu, u *vrtiću Pjerina Verbanac* održano predavanje o **pravilnoj prehrani vrtićke djece** za predstavnike grada, vrtića i roditelja, uz prikaz rezultata analize prehrane u njihovom vrtiću. Predavanju se odazvalo 20-tak polaznika.
- *Dijabetička udruga IŽ* organizirala je 16 stručnih **predavanja u cilju tercijarne prevencije** kod njihovih članova diljem Istre. Ta su predavanja slušali i zdravi posjetitelji. Detaljniji opis iznesen je u poglavlju tercijarne prevencije.
- U organizaciji *Srednje škole Mate Blažine Labin* održan je **edukacijski program za nastavnike i učenike** *Kako u pet koraka steći pravilne prehrabene navike*. Kroz radionice je prošlo 183 učenika; kroz anketu i stručna predavanja 245 učenika; a kroz anketu o vodi za piće 67 stanovnika Labinštine. Na Županijskom vijeću nastavnika kemije i biologije srednjih škola Istarske županije održani su stručno predavanje i edukacijske radionice u pet modula za 26 sudionika.

3. 2 Održavanje preventivnih programa različitih kategorija rizičnih čimbenika za kardiovaskularne bolesti

---

Postavljeni cilj: do kraja 2010. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će diljem županije organizirati preventivne programe koji adresiraju barem četiri različita značajna rizična čimbenika za kardiovaskularne bolesti. Programi će se prilagođavati različitim kategorijama pučanstva.

Odvikavanje od pušenja

- Kroz **Školu odvikavanja od pušenja** koju organiziraju *Istarski domovi zdravlja – ispostava Pula* u 2010. godini je prošao 31 pušač (11 muškaraca, 20 žena, prosječne dobi 47 godine). Četrnaest ih je prestalo s pušenjem.
- Istarski domovi zdravlja – ispostava Pula su izvršili **anketiranje** svojih djelatnika po pitanju navike pušenja, s rezultatom da su 88% njih nepušači.

Tjelesna aktivnost

- Na pulskim i istarskim stazama (Karojba - Vižinada, Punta Corrente u Rovinju, Sveti Šimun –Gračišće, Barban – Feštini) *Klub rekreativaca u prirodi Pula (KRUPP)* je tijekom 2010. godine organizirao 120 **pješaćenja** s oko 3.500 sudionika, te 4 pješaćenja za djecu s ukupno oko 140 djece predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta. Utjecaj rada KRUPPa je mnogo širi od toga i nemoguće je procijeniti broj indirektnih korisnika njegovih aktivnosti. KRUPP je diljem Istre odigrao veliki utjecaj na svijest ljudi o važnosti tjelesne aktivnosti, posebno pješaćenja u prirodi organiziranjem vježbi i pješaćenja u prirodi redovito tri puta tjedno, održavanjem pješaćkih staza, izradom promotivnih materijala i promocijom u medijima.
- *Klub 50+ Veli Vrh Pula* na području Pule i okolice (Veli Vrh, Štinjan, Šijana, Kaštanjer-Monvidal, Busoler, Gregovica, Nova Veruda, Vidikovac; Centar, Veruda) redovito organizira **zajedničko vježbanje i medicinsku gimnastiku** u ritmu od 2/3 puta tjedno po 60 minuta. Na vježbanjima redovito sudjeluje preko 300 osoba. Uz to je tijekom 2010. godine organizirano 7 jednodnevnih izleta u

prirodi povezanih s pješaćenjem (Bujština 2 puta, Labin, Pazin, Ozalj, Gorski Kotar 2 puta).

- Tijekom 2010. godine u *Poreču* i *Taru* se provodi **organizirana tjelovježba za sve skupine rizičnih pacijenata**: dijabetičare, hipertoničare i pretile. Glavni oblik rekreacije je „nordijsko hodanje“ – hodanje sa štapovima, kao idealni oblik rekreativnog aerobnog treninga. Hodanje je organizirano svim radnim danima. U Poreču je u program uključeno 63 korisnika, a u Taru 34.

Promjena prekomjerne tjelesne težine

- Tijekom 2010. godine kroz seriju cjelogodišnjih radionica pod nazivom **Škola zdrave i pravilne prehrane** u organizaciji *patronažne službe Istarskih domova zdravlja, ispostava Pula* prošlo je 46 polaznica i 1 polaznik s prekomjernom tjelesnom težinom. Rezultati uspješnosti i postizanja željene tjelesne težine su bili slijedeći: 25 korisnica je izgubilo od 5-10 kg; 5 ih je izgubilo 10-15 kg; a 2 osobe 15-20 kg.
- *Zdravi grad Poreč* organizira **Program promjene ponašanja kod osoba s prekomjernom tjelesnom težinom** sa stručnim voditeljima specijalistom obiteljske medicine i profesoricom diplomiranom psihologinjom. Ponuđeni program u centar pažnje stavlja emocionalno prejedanje te stoga u grupnom radu, putem 20 radionica, tijekom 6 mjeseci te naknadnom podrškom putem grupe za samoodržavanje voditelji nastoje prekinuti krug emocionalnog prejedanja i djelovati na promjenu ponašanja i životnih navika osoba s prekomjernom tjelesnom težinom. Tijekom 2010. godine kroz program je prošlo 67 korisnika u grupnom obliku rada (5 grupa, 4 nove + samoodržavajuća) i 30 korisnika (7 obitelji + 2 s anoreksijom) u individualnom savjetovanju; provedeno je 139 grupnih susreta te 54 individualnih susreta. Sustavnom je evaluacijom utvrđeno da su polaznici programa skidaju 2-3 kg mjesečno, a istovremeno su podučavani i zdravom izboru ponašanja te podupirani u podizanju kvalitete života kako njih samih, tako i njihovih obitelji.
- **Sa pretilim osobama** se u Poreču organiziraju i programi koje u sklopu *porečke ispostave Istarskih domova zdravlja* tijekom cijele godine vodi viša medicinska sestra u **grupnom i individualnom radu**. Grupe su od 10-14 osoba, a tečaj mršavljenja traje 3 mjeseca jednom tjedno, ali se i nakon završenog tečaja korisnici nastavljaju okupljati 1-2 puta mjesečno. Kroz program je prošlo 44 osoba (grupne i individualne radionice i savjetovanja). Raspon pada tjelesne težine je bio od 4 -27 kg.

Prehrana

- Tijekom 2010. godine nastavljen je program *Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije* **unapređenje prehrane u predškolskim ustanovama** koji se sustavno provodi na području cijele Županije, uz vršenje nadzora nad njihovim higijensko sanitarnim uvjetima. U sklopu programa, osim uzimanja briseva čistoće i kemijskih analiza, obavlja se i računska analiza tjednih jelovnika i izrađuju se novi prijedlozi te se korigiraju eventualne nepravilnosti. Na taj se način prehrana u 27 centralnih, 25 područnih i 16 privatnih vrtića nastoji uskladiti sa preporukama mediteranske prehrane koja pomaže pri prevenciji kardiovaskularnih bolesti. Ovakav sustavan način provedbe programa unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama jedinstven je u Hrvatskoj.

Prevenција upotrebe alkohola

- Na poticaj Ministarstva pravosuđa RH *Udruga Procvat zdravlja* je započela sa radom **Dopisnog tečaja PROCVAT za zatvorenike** – alkoholičare unutar nekoliko zatvorskih sustava u Republici Hrvatskoj. Predvodi rad sa

zatvorenima u *Zatvoru u Puli* gdje je u suradnji sa voditeljicom tretmana tečaj odradilo 75 zatvorenika. Inače, glavni cilj ovog projekta jest edukacija o prevenciji kardiovaskularnih i zloćudnih bolesti kroz rad na rizičnim čimbenicima, među kojima je i alkohol.

Programi koji utječu na više rizičnih čimbenika istovremeno

- **Zdravstveno preventivne radionice Čuvaj svoje srce** predstavljaju program ranog otkrivanja hipertenzije, hiperkolesterolemije, hiperglikemije i povećanog rizika od kardiovaskularnih bolesti uz edukaciju polaznika programa o preventivnim mjerama kojima se ti rizici značajno smanjuju. Edukacija je teoretska i praktična. Polaznici su stručno vođeni kroz promjene njihovih rizičnih navika. To se postiže pomoću sedam predavanja i radionica, šest pismenih testova, mjerenjima ukupnog kolesterola i šećera u krvi, krvnog pritiska, opsega struka i indeksa tjelesne mase, pomoću degustacija zdrave hrane, grupnim radom i osobnim savjetovanjima. Program se odvija u organizaciji *Udruge Procvat zdravlja*. Tijekom 2010. godine sedmotjedni program je održan za 78 polaznika – umirovljenika iz Pule i Vodnjana u suradnji sa SUHom (podružnica Pula i ogranak Vodnjan).

Rezultati usvojenih promjena zdravstvenog ponašanja polaznika radionica su slijedeći: 32% umirovljenika je značajno pojačalo svoju tjelesnu aktivnost; 64% njih je stvorilo naviku redovite uporabe obične vode za piće; 17% je povećalo svoj unos voća i povrća; a 17% umirovljenika se odlučilo na smanjenje unosa nezdravih masnoća u prehrani (punomasni mliječni proizvodi ili meso i prerađevine).

3. 3 Rano otkrivanje bolesti koje su rizični čimbenici za kardiovaskularne bolesti

---

Postavljeni cilj: do kraja 2010. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će diljem županije organizirati programe ranog otkrivanja za barem tri različite bolesti koje su rizični čimbenici za kardiovaskularne bolesti.

Šećerna bolest

- *Dijabetička udruga IŽ* je tijekom 2010. godine organizirala 28 akcija ranog otkrivanja šećerne bolesti diljem Istre (Pula, Fažana, Pazin, Poreč, Tar-Vabriga; Marčana, Buzet, Raša). Testirano je 1878 osoba i pronađeno 253 osoba s **novootkrivenim dijabetesom**, koje su dobile sve potrebne informacije o bolesti i upućene su kod liječnika i u klubove na edukaciju.

Hiperkolesterolemija

- *Dijabetička udruga IŽ* je svojim radom uz glukozu u krvi obavila i testiranje na razinu kolesterola u krvi nad 638 osoba.
- Radom zdravstveno preventivnih radionica *Čuvaj svoje srce Udruge Procvat zdravlja* izvršena su mjerenja kolesterola u krvi kod 78 umirovljenika u Puli i Vodnjanu. Povišen kolesterol u krvi je pronađen kod 67% ispitanika. Svi su educirani o tom rizičnom čimbeniku i dobili su opće i individualizirane preporuke od strane liječnice.

Hipertenzija

- Radom zdravstveno preventivnih radionica *Čuvaj svoje srce Udruge Procvat zdravlja* izvršena su mjerenja krvnog tlaka u više navrata kod 78 umirovljenika u

Puli i Vodnjanu. Povišen krvni tlak je pronađen kod 47% polaznika radionica. Svi su educirani o tom rizičnom čimbeniku i dobili su opće i individualizirane preporuke od strane liječnice.

Rano otkrivanje više bolesti odjednom (koje su rizični čimbenici za KVB)

- *Istarski domovi zdravlja ispostava dr. Lino Peršić Labin - patronažna djelatnost* u suradnji s 10 lokalnih **klubova umirovljenika** kontinuirano jednom mjesečno provodi akcije **mjerenja tlaka** njihovim članovima, a **mjerenje šećera u krvi** se provodi po dogovoru. Tijekom 2010. godine izvršeno je 110 mjerenja krvnog pritiska (2235 osoba) i 60 mjerenja GUK-a (1810). Korisnici su uglavnom kronični bolesnici koji dobivaju upute o redovnom uzimanju propisane terapije od strane liječnika OM i o pravilnoj prehrani kod hipertenzije, dijabetesa i slično. Ukoliko se izmjere neka odstupanja od normalnih vrijednosti ispitanici se upućuju liječniku na pregled.
- *Labin – zdravi grad* u suradnji sa patronažom *Istarskih domova zdravlja ispostave dr. Lino Peršić Labin* proveli su **akcije mjerenja krvnog tlaka i šećera u krvi u radnoaktivnoj populaciji** u 6 različitih poduzeća u svrhu otkrivanja rizičnih populacijskih skupina tijekom 2010. godine. Mjerenjima je podvrgnuto 175 zaposlenika. Uz to, akcijama na tržnici u dva navrata izmjereni su krvni tlak i šećer u krvi kod 400 osoba; a akcijom mjerenja GUKa Udruge dijabetičara u Labinu je obuhvaćeno 100 osoba.

3. 4 Tercijarna prevencija

Postavljeni cilj: do kraja 2010. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će organizirati i odraditi barem 3 programa tercijarne prevencije razvoja komplikacija kardiovaskularnih bolesti.

Šećerna bolest

- *Dijabetička udruga IŽ* u svojim podružnicama organizira rad **savjetovaništa za osobe sa šećernom bolešću** koja vode patronažne sestre, te **klubove za osobe sa dijabetesom** koji su omogućeni radom volontera – sekundarnih edukatora. Tijekom 2010. godine kroz savjetovaništa je prošlo 1375 osoba, a kroz klubove 3700 osoba.
- *Dijabetička udruga IŽ* organizira i brojna **predavanja u cilju tercijarne prevencije** napretka komplikacija bolesti kod svojih članova. U tom smislu organizirano je 16 stručnih predavanja za šećerne bolesnike kojima je prisustvovalo 695 posjetitelja. Predavači su bili profesori i liječnici specijalisti (internisti, dijabetolozi, neurolozi, nefrolozi). Predavanja su održana u Umagu, Pazinu, Puli, Poreču, Lanišću, Marčani i Tar-Vabrigi.
- Za 4 mlada pacijenta sa šećernom bolešću tipa I *Dijabetička udruga IŽ* je ostvarila mogućnost njihovog boravka u **edukativno rekreativnim kampovima za mlade dijabetičare**, gdje su imali prilike naučiti kako preuzeti kontrolu nad svojom bolešću i samostalnije živjeti.
- U *OB Pula* organiziran je svakodnevni rad s bolesnicima od šećerne bolesti sa svrhom tercijarne prevencije i to u posebnoj **dijabetološkoj ambulanti**. Tjedno kroz ambulantu prođe oko 150 pacijenata koji su po potrebi podvrgnuti liječničkom pregledu, kontrolama ili edukacijama (u više navrata, bilo individualno ili grupno).
- U 2009. *porečka ispostava Istarskih domova zdravlja* je posebnu pažnju posvetila radu sa dijabetičarima. Sve se aktivnosti provode u suradnji s *Udrugom dijabetičara iz Poreča*. Odlična suradnja je ostvarena i s dijabetolozima *OB Pula*. Voditeljica tog segmenta je specijalistica opće

medicine kojoj je omogućena dodatna edukacija i sada djeluje kao savjetnica za liječenje dijabetesa za druge liječnike OM. Intencija je da kompletnu brigu o dijabetičarima sa šećernom bolešću tipa II preuzmu njihovi obiteljski liječnici u Poreču, a da se dijabetologu upućuju samo teži i komplicirani slučajevi. Da bi to bilo moguće poboljšana je i tehnička mogućnost komuniciranja: uvedena je dostupnost dijabetologa liječnicima OM radi konzultacije preko mobitela, a sve više se koristi komunikacija preko interneta. To dodatno smanjuje potrebu da pacijenti odlaze u OB Pula, rasterećuje se dijabetološki centar i poboljšava se **kvaliteta skrbi za dijabetičare na porečkom području**. Do 10. mjeseca 2010. godine obavljeno je 36 individualnih konzultacija i savjetovanja s pacijentima, 42 konzultacije sa zdravstvenim radnicima, 2 radionice u malim grupama i provedeno 70 testiranja na HbA1c.

Akutni srčani infarkt

- U Poreču je određen poseban protokol postupanja s pacijentima s akutnom fazom srčanog infarkta, kojima je u slučaju **STEMI-ja** osigurana adekvatna priprema i transport u KBC Rijeka na hitnu intervenciju
- Tijekom 2010. godine obavljena su 33 hitna prijevoza pacijenata sa STEMI - jem (miokardijalni infarkt sa ST elevacijom) iz Pule u centar interventne kardiologije pri KBC – u Rijeka na PCI (perkutanu koronarnu intervenciju).
- U Poreču u sklopu aktivnosti ispostave Istarskih domova zdravlja provodi se tercijarna prevencija koja obuhvaća **rad sa osobama koje su oboljele od kardiovaskularnih bolesti** (preboljeli infarkt ili intervencije na krvnim žilama srca). Grupa broji 12 pacijenta, a radi se na edukaciji (visoki tlak, prehrana, unos soli, kolesterol), kontroli zdravstvenih pokazatelja i tjelovježbi pod stručnim vodstvom i kontrolom kineziologa.

Hipertenzija

- Unazad par godina u **OB Pula** je organiziran rad **ambulante za hipertenziju** u kojoj svake srijede pacijenti s hipertenzijom imaju prilike obaviti pregled i savjetovanje kod specijalista nefrologa. Ambulanta je radila tijekom cijelog izvještajnog razdoblja, a liječnici specijalisti koji inače vode tu ambulantu su povremeno držali i javna predavanja na temu hipertenzije.

3. 5 Ostalo

Postavljeni cilj: do kraja 2010. godine Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb će uz pomoć suradnika poraditi na iznalaženju mogućnosti institucionalizacije različitih projekata «dobrih modela» unutar prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti; na stvaranju mogućnosti povećanja dostupnosti takvih, stručnih programa i na povećanju međusobnog povezivanja svih sudionika koji na bilo koji način rade na prevenciji ove multiuzročne skupine bolesti. Izvršiti će se pripremne aktivnosti za razvoj projekta *Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti*.

Na osnovi suradnje Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije i Udruge Procvat zdravlja pri realizaciji programa *Čuvaj svoje srce* u cilju ranog otkrivanja i prevencije kardiovaskularnih bolesti, nastao je novi projekt pod imenom **Voli svoje srce**. U sklopu tog projekta i na temelju iskustava u radu radionica *Čuvaj svoje srce* započela je priprema audiovizualnih i tiskanih, stručnih materijala prilagođenih radu s građanstvom, koje će moći koristiti patronažne sestre diljem Istre kao buduće voditeljice preventivnih radionica *Voli svoje srce*, pod stručnim vodstvom

liječnice - autorice programa. Na taj će se način omogućiti veća dostupnost i ekonomičnost preventivnih radionica.

Projekt je, u ime Istarske županije i u partnerstvu s Crvenim križem Murske Sobote iz Slovenije i Istarskim domovima zdravlja, prijavljen na natječaj prekogranične suradnje sa Slovenijom za EU fondove radi sufinanciranja.

Tijekom 2010. godine krenule su pripremne aktivnosti za razvoj **Centra za prevenciju kardiovaskularnih bolesti**. Krajnja lokacija Centra je osmišljena kao dio nadograđenog krila glavne zgrade ZZJZIŽ u Puli. Pokrenute su radnje vezane za pripremu projektne dokumentacije za nadogradnju. Projekt je prijavljen u pripremnu bazu podataka za buduće strukturne fondove u Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Također je dogovoreno formiranje radne grupe zadužene za osnivanje Centra i započeta je potraga za lokacijom na kojoj će djelovati privremeni Centar do izgradnje konačnog. U tijeku je i priprema za prijavu na daljnje natječaje za EU fondove.

3. 6 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu

KARDIOVASKULARNE BOLESTI	plan za 2010.	izvršenje za 2010.
1. Edukacija o rizičnim čimbenicima	25.000,00	25.000,00
1.1. Edukacije, tiskani materijali i predavanja	25.000,00	25.000,00
2. Preventivni programi	125.000,00	125.000,00
2.1. Organizirano pješaćenje i rekreacija	30.000,00	30.000,00
2.2. Škole zdrave i pravilne prehrane, promjena ponašanja kod osoba s prekomjernom tjelesnom težinom	26.000,00	26.000,00
2.3. Škole odvikavanja od pušenja	25.000,00	25.000,00
2.4. Zdravstveno -preventivne radionice	44.000,00	44.000,00
3. Rano otkrivanje bolesti	0,00	0,00
4. Tercijarna prevencija	50.000,00	25.934,43
4.1. Transport bolesnika u KBC Rijeka radi prevencije oštećenja srčanog mišića kod akutnog srčanog infarkta	50.000,00	25.934,43
5. Ostalo	50.000,00	50.000,00
5.1. Pripremne aktivnosti za razvoj projekta "Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti"	50.000,00	50.000,00
UKUPNO (1.+2.+3.+4.+5.):	250.000,00	225.934,43

Izvor financiranja: Proračun Istarske županije

Rashodi za financiranje aktivnosti u prioritetu prevencija kardiovaskularnih bolesti izvršeni su u visini od 90% od ukupno planiranih. Manji utrošak sredstava odnosi se na manje uplaćena sredstva Istarskim domovima zdravlja zbog ostatka financijskih sredstava po istom projektu (transport bolesnika u KBC Rijeka) iz 2009. godine.

4. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA PREVENCIJU I LIJEČENJE OVISNOSTI I POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH U 2010.GODINI

Provođenje aktivnosti Prevencije i liječenja ovisnosti, kao jednog od pet javno-zdravstvenih prioriteta utvrđenih u županijskom Planu za zdravlje, u 2010. godini oslanja se na smjernice utvrđene Operativnim planom aktivnosti za 2010. godinu.

Osnovni ciljevi djelovanja županijskog Tima za zdravlje, usmjereni su i nadalje na:

- praćenje pojavnosti ovisnosti,
- utjecaj na smanjenje potražnje poticanjem učinkovitih preventivnih programa,
- djelovanje na smanjenje ponude poboljšanjem koordinacije i poticanjem dosljednije primjene i provedbe zakonskih propisa.

Na planu prevencije ovisnosti i poremećaja u ponašanju u Istarskoj županiji djeluju brojni subjekti koji se sve bolje međusobno povezuju: službe i ustanove u zdravstvu i socijalnoj skrbi, stručne službe u školama i predškolskim ustanovama, brojne udruge.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe sredstava ovisnosti djeluje na razini županije, dok na razini gradova djeluju različita koordinacijska tijela i timovi, što ukazuje na sve veću uključenost lokalne zajednice u pravcu brige o djeci i mladima, te suzbijanju ovisnosti. Povjerenstvo je izradilo Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga Istarske županije za 2009.-2010. godinu.

Na razini RH u 2010. godini donijet je još jedan nacionalni dokument usmjeren u pravcu uspostave sustava prevencije na planu suzbijanja ovisnosti. To je **Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi (2010-2014.)**, s glavnim ciljem suzbijanja i sprječavanja pojave ovisnosti među djecom i mladima, te rizičnog ponašanja djece i mladih vezano uz njihovo eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti. Svrha navedenog Nacionalnog programa je ujednačiti i izgraditi preventivni sustav na nacionalnoj razini, te osigurati dosljednu i kontinuiranu provedbu preventivnih programa koji trebaju biti jednako dostupni svoj djeci i mladima. u dokumentu su naznačeni potprogrami za pojedine ciljane skupine djece i mladih, počevši od predškolske dobi do studenata. Napominjemo da, između ostalih nekoliko navedenih naslova u literaturi, navedeni dokument referira rezultate projekta Zajednice koje brinu-model prevencije PUP-a u IŽ (autorice J. Bašić i dr.).

Slijedi prikaz aktivnosti u izvještajnom razdoblju, prema strateškim odrednicama utvrđenim Planom za zdravlje građana Istarske županije.

4. 1 Unaprjeđenje provođenja primarne prevencije (univerzalna razina)

Tijekom 2010. i dalje se provodio županijski projekt **Zajednice koje brinu - razvoj , implementacija i evaluacija modela prevencije**, prvenstveno kroz aktivnosti vezane za implementaciju PATHS programa koji je započeo u osnovnim školama na području Poreča i Labina.

Projekt Istarske županije i Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta, *Zajednice koje brinu* i njegovi rezultati predstavljaju se i nadalje na stručnim skupovima u inozemstvu i u Hrvatskoj, a tiskana je i treća knjiga na temu: Razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici.

Program PATHS (akronim za naziv "Promoting Alternative Thinking Strategies", u prijevodu: promocija alternativnih strategija razmišljanja) usmjeren je na promicanje emocionalne i socijalne kompetencije i smanjivanja agresije i nasilnih ponašanja za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda OŠ, a njegova je učinkovitost višestruko znanstveno potvrđena.

U Hrvatskoj se "**PATHS-RASTEM**" kao projekt započeo provoditi sredinom 2010., a osim Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u njegovu provedbu je uz gradove Zagreb i Rijeku, uključena i Istarska županija. Ciljevi ovog projekta usmjereni su na promociju socijalno-emocionalne kompetencije i smanjivanje rizika za razvoj poremećaja u ponašanju i mentalnih poremećaja kod djece, te na ulaganje u kvalitetu empirijskih istraživanja u području razvoja djece, posebno u evaluaciju ishoda PATHS-a.

Konkretno, s područja Istarske županije u projektu sudjeluje deset osnovnih škola (Pula, Pazin, Rovinj, Buzet, Umag, Medulin, Fažana).

Sudjelovanje u projektu za sve navedene škole značit će pozitivne pomake i stjecanje novih znanja i vještina za rad s učenicima, u pravcu jačanja njihove emocionalne i socijalne kompetencije, za što je znanstveno potvrđeno da utječe na smanjenje rizika za nepovoljne životne izbore, društveno neprihvatljiva ponašanja uključujući i ovisnosti.

Na unaprijeđenju postupka prijave programa i projekata na natječaje za javne potrebe, kao i na procjeni kvalitete pristiglih programa i nadalje se ulažu stručni naponi od strane timova proizašlih iz projekta *Zajednice koje brinu*.

S ciljem podizanja kvalitete i učinkovitosti različitih preventivskih programa, krajem 2010. pokrenut je projekt "**PREFFI: Osiguravanje kvalitete preventivskih programa u Istarskoj županiji**", a kroz njegove aktivnosti će biti aktivno uključeno gotovo trideset provoditelja preventivnih programa koje financijski podržava Istarska županija, na način da će za vlastite projekte sudjelovati u procjeni njihove kvalitete, te ujedno sudjelovati u edukacijskim treninzima kojima će unaprijediti svoj daljnji rad.

Kampanja **Bježi-Via** se i dalje provodi, a ciljevi su joj usmjereni na smanjivanje potražnje za bilo kojim sredstvima ovisnosti.

Od strane Istarske županije financijski je podržano više **programa za roditelje**, obzirom na potvrđenu okolnost da osnaživanje roditelja i jačanje njihovih odgojnih kompetencija predstavlja zaštitni čimbenik u prevenciji poremećaja u ponašanju i pojave ovisnosti kod djece i mladih.

Tako su se različiti preventivni programi provodili u Poreču, Buzetu, Puli, Medulinu, Labinu, Umagu i drugim mjestima, a kroz njihovu provedbu je obuhvaćeno više od 1300 korisnika (procjena prema zbirnim podacima iz godišnjih izvješća za 2010.). Programe su provodile slijedeće organizacije i ustanove: Društvo Naša djeca Pula, Udruga za osobni rast i razvoj Odiseja, Udruga ZUM, Društvo psihologa Istre, OŠ Veli Vrh Pula, Dječji vrtić Vesela kuća-Asando cher Pula.

Brojne aktivnosti provedene su u sklopu Zdravog grada Poreč, koji je vrlo aktivno obilježio Mjesec borbe protiv ovisnosti, na već uobičajeni način, maksimalno povezujući sve svoje resurse, s ponudom brojnih aktivnosti za djecu, mlade i roditelje.

Tijekom 2010. godine je **Obiteljski centar Istarske županije**, kao ustanova osnovana 2007. godine od strane Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti uz podršku Istarske županije i Grada Pule, nastavio s provedbom svih započelih i nekih novih programa. Svrha osnivanja Obiteljskog centra vezana je uz odredbe Zakona o

socijalnoj skrbi i odnosi se na podizanje kvalitete života u obitelji kroz organiziranje savjetovališta i preventivnih programa i aktivnosti u zajednici.

Obiteljski centar Istarske županije organizirao je brojne aktivnosti, više stručnih predavanja za ciljane skupine korisnika, radionice za trudnice, cikluse radionica za roditelje pod nazivom "Odgoj s osmijehom", radionice za udomitelje.

Tijekom 2010. različitim oblicima grupnog rada i u sklopu Obiteljskog savjetovališta obuhvaćeno je **više od 900 korisnika**. Nadalje, kroz brojne jednokratne aktivnosti kao što su predavanja, tribine, okrugli stolovi, jednokratne radionice, info štandovi i drugo, obuhvaćeno je **više od 2000 sudionika** (izvor podataka: Službena evidencija korisnika Obiteljskog centra).

S ciljem povećanja osjetljivosti javnosti za obiteljske vrijednosti, položaj i prava djece i mladih, obilježavali su se u različitim sredinama prigodnim aktivnostima brojni datumi (Međunarodni dan obitelji, Međunarodni dan mladih, Dječji tjedan, Dan prava djeteta, Dan prevencije zlostavljanja djece, dani vezani uz borbu protiv obiteljskog nasilja...). Ističemo dobro posjećen koncert održan u Puli, u sklopu više prigodnih aktivnosti na Međunarodni dan mladih 12. kolovoza 2010., koji je organiziran uz podršku Istarske županije, s ponudom isključivo bezalkoholnih pića.

U **Mjesecu borbe protiv ovisnosti** organizirane su brojne aktivnosti u školama, ustanovama, gradovima i manjim zajednicama, s time što je u većoj mjeri poboljšana koordinacija i suradnja u planiranju i provođenju aktivnosti s Policijskom upravom, Gradom Pula, te nadležnom Službom iz Zavoda za javno zdravstvo i udrugama.

4. 2 Bolje provođenje sekundarne prevencije

Kratkoročni ciljevi za 2010. godinu:

- Poboljšati koordinaciju među provoditeljima programa i projekata sekundarne prevencije, kao i među nositeljima Školskog preventivnog programa
- Poboljšati kvalitetu same provedbe i evaluacije programa i projekata
- Poticati programe usmjerene djeci i mladima u riziku

Programi više savjetovališta kojima se na selektivnoj razini osigurava stručna podrška djeci, mladima i obiteljima s odgojnim i komunikacijskim teškoćama, sve su češće podržani od strane JLS i županije. Kroz projekt Zajednice koje brinu, kao i kroz djelovanje Obiteljskog centra IŽ, sustavno se i nadalje nastoji podizati stručna razina navedenih programa, njihova teorijska utemeljenost i standardi.

Obiteljski centar Istarske županije je sredinom mjeseca svibnja 2008. godine započeo s provođenjem programa **Obiteljskog savjetovališta** koji je namijenjen svim građanima županije. Savjetovalište pruža savjetodavne usluge individualnog, partnerskog i obiteljskog savjetovanja: djeci, maloljetnicima, mladima, partnerima, roditeljima, obiteljima, starijim osobama i drugim socijalno osjetljivim skupinama. Stručni tim savjetovališta u prostoru Obiteljskog centra (Pula, Vidikovac 7) čine stručni djelatnici različitih struka: psiholog, socijalni radnik, pravnik, socijalni pedagog. Rad Obiteljskog savjetovališta temelji se na profesionalnim etičkim načelima struke i humanističkim načelima poimanja pojedinca, grupe i zajednice u cjelini (profesionalnost, dobrovoljnost, diskrecija). Opći cilj programa je poticanje razvoja osobnih potencijala korisnika. Usluge Obiteljskog savjetovališta, kao i svih ostalih programa su besplatne za korisnike.

U 2010. godini Obiteljski centar je provodio **Mentorski program Daj pet**, za djecu u riziku, kroz održavanje i razvoj odnosa s mentoriranim volonterima. Osim toga, pokrenut je program **"I mama i tata"** za roditelje iz jednoroditeljskih obitelji. Kao pilot program, započelo je **Medijsko savjetovalište** kroz čije će se aktivnosti ponuditi podrška u pravcu odgovornog i kritičkog korištenja medija (posebno interneta), prvenstveno za roditelje i djecu.

S ciljem razmjene iskustava, povezivanja i podizanja kvalitete rada, Obiteljski centar je u 2010. godini održao dva susreta za predstavnike svih savjetovališta koja djeluju na području županije, a koja su podržana sredstvima županije i gradova (podaci o savjetovalištima koja djeluju u IŽ, uključujući i **Savjetovalište biskupijskog Ureda za obitelj**, navedeni su i na www.ociz.hr). U 2010. godini započelo je s radom i **Savjetovalište Udruga Ziid iz Buja**.

Istarska županija je iz područja sekundarne prevencije u izvještajnom razdoblju financijski podržala slijedeće provoditelje različitih programa: gradska savjetovališta u Umagu i Labinu, Fond Zdravi grad Poreč (Savjetovalište, Vršnjak pomagač), Opća bolnica Pula (Vikend bolnica za adolescente), Udruga Suncokret (Lakše kroz školu), Udruga Institut, Udruga Oaza.

Školski preventivni program suzbijanja zlouporabe sredstava ovisnosti provodi se u svim odgojno obrazovnim ustanovama u županiji, kao dio godišnjeg programa rada svake osnovne i srednje škole.

Uz osnovni cilj suzbijanja ovisnosti u najširem smislu, podsjećamo na posebne ciljeve Školskog preventivnog programa:

- smanjenje interesa mladih za uzimanje sredstava ovisnosti,
- educiranje nastavnog osoblja (posebno stručnih suradnika i razrednika) za kvalitetnije odgojno djelovanje prema djeci i mladima,
- povećanje razine informiranosti i odgojnih kompetencija roditelja,
- osmišljavanje kvalitetnijeg korištenja slobodnog vremena djece i mladih.

4.3 Unaprjeđenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja

---

Kratkoročni ciljevi za 2010. godini bili su:

- nastaviti adaptaciju i opremanje prostora za rad te kadrovski ekipirati Službu za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije Pula
- organizacijski objediniti sve službe koje se bave vanbolničkim liječenjem ovisnika u Službu za prevenciju ovisnosti ZZJZ IŽ kao ispostave u Poreču i Rovinju.

Centar – Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije, u 2010. godini nastavlja svoj stručni rad i provodi prevenciju, dijagnostiku, vanbolničko liječenje, rehabilitaciju i resocijalizaciju mladih osoba s rizikom, povremenih uzimatelja (konzumenata) i ovisnika o psihoaktivnim drogama. Isto tako radi se i s članovima obitelji korisnika. U Službi se provode i aktivnosti zaštite mentalnog zdravlja.

Provodilo se niz programa, a način provođenja je: individualni rad, partnerska i obiteljska terapija, kao i grupna terapija samopomoći članova obitelji itd. Ovisnicima se nudi sveobuhvatna pomoć u okvirima mogućnosti i kompetencije.

Od osnivanja Centra (veljača 1996.) do kraja prosinca 2010. godine u Službi je evidentirano ukupno 2328 osoba (bez članova obitelji). Od ovog broja, 1450 osoba zatražilo je pomoć zbog zlouporabe opijata.

Kroz 2010. godinu u Službi se radilo s ukupno 919 osoba. Od ovog broja, javila su se 662 korisnika te 257 članova njihovih obitelji. Ukupan broj dolazaka u Službu iznosio je 7564. U 2010. godini registrirana su 103 nova korisnika, i to 45 zbog ovisnosti o heroinu, 2 zbog zlouporabe buprenorfina, 4 zbog konzumacije kokaina, 5 zbog konzumacije amfetamina, 31 zbog konzumacije marihuane, 3 zbog ovisnosti o alkoholu. 13 osoba se javilo zbog problema koji nisu bili vezani uz zlouporabu psihoaktivnih droga ili alkohola (savjetovanište) što predstavlja početak rada na problematikama zaštite mentalnog zdravlja.

Tablica 4.3.1. Broj novoevidentiranih korisnika u Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo IŽ od 2000. do 2010. godine

Novoevidentirani	Godina										
	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Ukupno	176	250	186	140	139	178	192	129	84	100	103
Od toga heroinski	115	130	90	73	81	99	70	66	49	53	45
% heroinski	65,3	52,2	48,4	52,1	58,3	55,6	36,5	51,2	58,3	53	43,6

U 2010. godini testirali smo 132 osobe. Sve testirane osobe bile su negativne na testovima za sifilisa i HIV. 130 osoba bile su negativne na **testu za hepatitis B**, a kod jedne je pronađen antigen B hepatitisa. Od svih testiranih osoba na **hepatitis C**, 85 osoba dobilo je negativan rezultat, a kod 46 osoba nađen je antigen C hepatitisa. Provođene su analiza i protuepidemijske mjere kod ovisnika. Vršena je procjena zdravstvenog stanja, i na temelju toga izdavalo se odobrenje koje je neophodan prilog dokumentaciji za početak liječenja interferonom. Redovito su praćeni pacijenti za vrijeme trajanja terapije interferonom. Vođen je registar i kartoteka pacijenata. Upućivani su na cijepljenje protiv hepatitisa B. Nosioci virusa **HIV-a** su pod stalnim nadzorom i terapijom.

U Službi se redovito provodi prihvata osoba koje izađu iz komuna ili zatvora. U sklopu Protokola o resocijalizaciji Ureda za droge Vlade RH, osobe koje su upućene na Zavod za zapošljavanje s ciljem pronalaska posla, nisu se zaposlili ovim putem.

Prema podacima **ambulance / centra u Poreču** tijekom 2010. godine radili su sa 267 korisnika usluga (ovisnicima i obiteljima). Individualnih savjetovanja bilo je 898, a obiteljskih savjetovanja 224, što je ukupno manje nego prethodne godine (1122 / 1339)

Tablica 4.3.2. Broj novoevidentiranih ovisnika i eksperimentatora u 2010.

Mjesto stanovanja	Broj novih ovisnika u 2009.	Broj novih eksperimentatora u 2009.
Poreč		11
Vrsar, Funtana	1+1	
Novigrad, Tar	1	1+2

Umag	3	1
Buje	1	
Pazin	1	1
Motovun		1
Ostali iz RH	8	
Stranci	5	
Ukupno	21	17

Iako je bio 21 novi heroinski ovisnik, iz Istre je bilo samo 8 ovisnika, najviše iz Umaga. 2009. godine iz Umaga je bilo 11 novih, a 2008. čak 22 novih heroinskih ovisnika. Zato je najnoviji podatak vrlo dobar (3 osobe) u odnosu na prethodne godine.

Ukupno evidentiranih u centru Poreč od 1996. do kraja 2010. je 903 korisnika. Od toga, 567 ovisnika o heroinu.

U **ambulanti Rovinj** se nastavlja dosadašnji rad s ovisnicima.

Zadatak **organizacijskog objedinjavanja svih Službi** (Centre/ambulante) koje se bave vanbolničkim liječenjem ovisnosti u Službu za prevenciju ovisnosti ZZJZIŽ (kao ispostave u Poreču i Rovinju) bio je, zbog važnosti, istaknut kao kratkoročni cilj u 2010. godini. Međutim, još uvijek nije pronađeno rješenje kako da se organiziraju dislocirane ispostave Službe za prevenciju ovisnosti Pula. Cilj povezivanja je provođenje iste doktrine i formiranje županijskog registra ovisnika. Županijski registar se može provesti djelomično, na način, da svi koji ispunjavaju Pompidou upitnik u Istri (Poreč i bolnica – psihijatrija) pošalju u Službu Pula, a nakon toga, objedinjeno, Služba pošalje u Zagrebu HZJZ.

Tijekom 2010. godine izvršene su sve pripreme za **dovršenje adaptacije i opremanje prostora** za rad Službe za prevenciju ovisnosti. Osigurana su namjenska financijska sredstva iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, izvršeni su natječaji za rad i opremanje radnih prostorija, te dovršeni radovi:

- uređenje zidova i drvenarije
- obnova i uređenje podova
- uređenje svih prostora u prizemlju i na prvom katu – uz završetak obnove prozora
- opremanje prostora
- izvršena je i informatizacija i umrežavanje hardwearea u svim prostorijama.

Nakon toga ostaje da se sanira fasada, te opreme tri radne prostorije.

Kadrovskim planom ZZJZIŽ –a za 2010. g. planirano je zapošljavanje psihijatra, ali unatoč traženju adekvatne osobe psihijatra nismo našli. Zato je jedna liječnica upućena na specijalizaciju iz psihijatrije.

Metadonski i buprenorfinski programi se provode. Problemi nastaju kod novih ovisnika, koji nemaju liječnika. Liječnici PZZ nerado primaju ovisnike. Kod 86 liječnika PZZ iz Istre, 674 ovisnika bila su uključena u metadonski ili buprenorfinski program. Na svakog liječnika dolazi 7-8 ovisnika. Redovito se komunicira i surađuje s liječnicima PZZ Istarske županije kod provođenja metadonskog i buprenorfinskog programa. Kontakti i stručni dogovori se provode individualno kontinuirano.

Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te

ovisnici koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. U Istarskoj županiji provode tri udruge: UZPIRO – CRO, Gradska radionica i Institut. Prema tom projektu, Služba za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti, predlaže CZSS i Zavodima za zapošljavanje, kandidate koji ispunjavaju uvjete za resocijalizaciju, kako bi se uz pomoć tih institucija školovali / doškolovali odnosno pronalazili posao.

Tijekom 2010. godine, Služba je kontinuirano kontaktirala s ovim institucijama, ali se niti jedna osoba nije zaposlila, niti se doškolovala (u pulskim institucijama nije bilo čak niti djelatnika koji se bave provedbom ovog projekta.). Zato su se, prema svojim mogućnostima, uključile ove tri nabrojane udruge.

Udruga UZPIRO – CRO u suradnji sa Službom za prevenciju ovisnosti postigla je neke uspjehe u zapošljavanju i edukaciji. Primjećeno je da je veliki broj ovisnika pokazao interes za uključivanje u projekte udruge, osobito su bili zainteresirani za pomoć pri zapošljavanju. Prema ovoj udruzi usmjereno je dvadesetak ovisnika, međutim nisu svi zadovoljavali uvjete. Ograničavajući faktor su bila financijska sredstva udruge. Ovim putem, pet liječenih ovisnika je dobilo pomoć pri zapošljavanju, tri osobe pri samozapošljavanju, a dvije osobe u radu s roditeljima koji imaju privatne tvrtke. Grupi od pet osoba omogućeno je stjecanje znanja i vještina u obrtništvu, uz naknadu. Tečaj računarstva završile su tri osobe u učilištu «Diopter», a jedna osoba u centru za obrazovanje odraslih «Azura». Jedna osoba završila je tečaj za skipera u pomorskom učilištu «Euronautika». Postoje planovi, u suradnji s ovom udrugom, za rad liječenih ovisnika na poljoprivrednim poslovima u budućnosti. Zasad je petero osoba prijavljeno za ovaj projekt.

Članovi **Udruge Gradska radionica** nastavili su rad s liječenim ovisnicima, i to preko radionice zidnog slikarstva (4 osobe). Radili su na likovnom oblikovanju hodnika Sveučilišne knjižnice u Puli, na obnavljanju zidnih slika na trafostanicama oslikanih u prijašnjem razdoblju, te su sudjelovali kao pomoćnici u izradi keramičkog murala za sveučilište. U video radionici sudjelovala su tri korisnika. Naučili su osnove video produkcije, te su u suradnji s voditeljima radili na zajedničkom filmu koji će biti prikazan na TV Novoj. Jedan korisnik bio je stambeno zbrinut unutar Gradske radionice tijekom cijele godine. Jedna osoba završila je školovanje za sticanje zvanja trgovac, uz potporu CZSS.

Udruga Institut, uz ostale aktivnosti, provodi i project resocijalizacije “Novi način”. Za tri korisnika koji se školuju ili prekvalificiraju, platili su godišnju školarinu za radno osposobljavanje odraslih. Pomoć pri pronalaženju posla pružano je kod 16 korisnika. 14 korisnika dobilo je jednokratnu financijsku pomoć, a desetero djece roditelja – ovisnika na skrbi, dobilo je financijske pomoći, donaciju hrane, odjeće i obuće.

Provođenje bolničke detoksifikacije - tijekom 2010. g. u KBC Sestre Milosrdnice u Zagrebu bilo je 17 osoba iz Istre, a samo je jedan ovisnik ostao kraće (8 dana) nego što je mogao (16 dana). Ostali su ostali cijeli period i bili uspješni.

U OB Pula prijavilo se za detoks na psihijatriji 27 osoba, ali je samo 5 osoba ostalo 15-21 dan koliko je moguće ostati. Čak 22 osobe su napustile detoksifikaciju. Provedeni su dogovori između Službe za prevenciju ovisnosti i uprave bolnice te predstavnika psihijatrijske djelatnosti o osiguravanju optimalnih uvjeta za bolničko liječenje ovisnosti (poseban prostor, oprema, educirani kadar).

U specijalnoj bolnici na Rabu također se vrši detoksifikacija ovisnika na posebnom odjelu sa mogućnosti boravka do tri mjeseca. Podatke o broju korisnika nažalost nemamo. Ovisnici su zainteresirani za detoks u Zagrebu i Rabu, ali postoji lista čekanja. Najvjerojatnije će ovisnici odlaziti više i u OB Pula, kad se realizira spomenuti dogovor.

4.4 Financijski pokazatelji izvršenja plana za 2010. godinu

PREVENCIJA I LIJEČENJE OVISNOSTI/ POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH	plan za 2010.	izvršenje za 2010.
1. Unapređenje provođenja primarne prevencije	462.000,00	482.816,77
1.1. Projekt "Zajednice koje brinu kao modeli prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih"	117.000,00	145.000,00
1.2. Medijska kampanja "Bježi-Via"	200.000,00	193.570,00
1.3. Programi primarne prevencije za osnovnoškolsku i srednjoškolsku dob, njihove roditelje; profesionalno ojačavanje škola; kvalitetno ispunjeno slobodno vrijeme djece i mladih; medijska pismenost u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih	95.000,00	94.246,77
1.4. Programi primarne prevencije za djecu predškolske dobi, odgajatelje i roditelje	10.000,00	10.000,00
1.5. Potpore roditeljstvu, tečajevi	30.000,00	30.000,00
1.6. Program rada sa nezbrinutom, odgojno zapuštenom, zlostavljanom djecom i djecom u potrebi	10.000,00	10.000,00
2. Unapređenje provođenja sekundarne prevencije	203.000,00	203.000,00
2.1. Savjetovanišni rad (za djecu, mlade, brak i obitelj)	10.000,00	10.000,00
2.2. Programi vršnjačke pomoći; programi prevencije razvoja poremećaja u ponašanju	66.000,00	66.000,00
2.3. Prevencija pijenja alkoholnih pića kod mladih	5.000,00	5.000,00
2.4. Obiteljski centar Istarske županije	31.000,00	31.000,00
2.5. Vikend bolnica za adolescente	83.000,00	83.000,00
2.6. List djece i mladih Dječjeg doma "Pula"	8.000,00	8.000,00
3. Unapređenje službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja	655.000,00	655.000,00
3.1. Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije	400.000,00	400.000,00
3.2. Centar za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti Poreč	40.000,00	40.000,00
3.3. Programi rehabilitacije, resocijalizacije ovisnika	95.000,00	95.000,00
3.4. Metadonski program liječenja ovisnika	100.000,00	100.000,00
3.5. Suzbijanje alkoholizma; klubovi	20.000,00	20.000,00
UKUPNO (1.+2.+3.) :	1.320.000,00	1.340.816,77

Izvor financiranja: Proračun Istarske županije

Rashodi za financiranje aktivnosti u prioritetu Prevencija i liječenje ovisnosti /

poremećaja u ponašanju djece i mladih izvršeni su u visini od 101,5% u odnosu na plan. Izmjenama i dopunama Proračuna Istarske županije povećana su sredstva za financiranje aktivnosti Projekta "Zajednice koje brinu kao modeli prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih".

4.5. Zaključak

Obzirom na osnovne ciljeve djelovanja Županijskog tima na ovom prioritetu, može se zaključiti da je u osnovi stabiliziran broj registriranih ovisnika, te da se iz godine u godinu povećava ponuda preventivnih programa usmjerenih djeci, mladima i obiteljima, kao i programa resocijalizacije liječenih ovisnika, iako smo još daleko od sustavne i sveobuhvatne ponude, kada su na primjer u pitanju programi za roditelje.

Unatoč sve većem obuhvatu roditelja kvalitetnim programima, još uvijek nedostaje educiranih i iskusnih provoditelja, a da bi bilo moguće osigurati svakom roditelju barem jednom u predškolskoj dobi ili u tijeku školovanja djeteta, ponudu za uključivanje u kvalitetan program jačanja odgojnih kompetencija, prema viziji "Škola za roditelje u svakoj školi".

Iako postoje pomaci na planu međusektorske suradnje i koordinacije vezano uz prioritet prevencije ovisnosti i poremećaja u ponašanju, potrebno je i nadalje raditi na tome. Također je potrebno raditi na ponudi edukacija za evaluaciju preventivnih programa, za sustavno praćenje i evaluaciju učinaka provedenih aktivnosti, za bolje povezivanje svih savjetova lišta i provoditelja programa za roditelje.

Nadalje, potrebnim se nameće revalorizirati rad klubova liječenih alkoholičara, te kroz njihovo povezivanje doprinijeti stručnom unapređenju njihovog rada.

5. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE SOCIO-ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STARIJIH OSOBA U 2010.GODINI

Na području skrbi o starijim osobama kao jednom od prioriteta Plana za zdravlje građana Istarske županije utvrđene su slijedeće strateške odrednice:

- a. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi
- b. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi
- c. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije
- d. Poticanje volontarijata

Najznačajnija dostignuća u provedbi Plana u 2010.g:

- započeli radovi na stvaranju prostornih uvjeta za ustrojavanje Odsjeka za skrb za oboljele od Alzheimerove demencije s naglaskom na terminalni stadij u Domu za starije i nemoćne osobe Novigrad
- izrađen prijedlog kriterija za procjenu potrebe i prioritetni smještaj u domove za starije i nemoćne osobe
- povećan broj korisnika usluga vaninstitucionalne skrbi u odnosu na 2009. godinu i osigurana veća financijska sredstva u Proračunu Istarske županije
- započele aktivnosti na formiranju centra za palijativnu skrb u Istarskoj županiji prvenstveno zahvaljujući inicijativi Župana i vijećnika Istarske županije
- započele aktivnosti na formiranju volonterskog centra Istarske županije

5.1 Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi

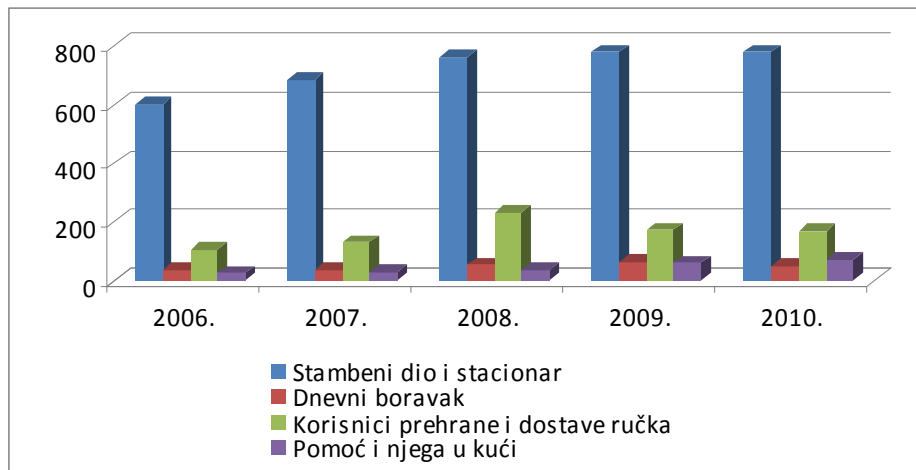

Na području Istarske županije usluge institucionalne skrbi za starije i nemoćne osobe trenutno pruža 7 domova za starije i nemoćne osobe. Istarska županija osnivač je četiri doma u gradovima Novigrad, Pula, Raša i Rovinj, dok su Grad Poreč i Grad Buzet osnivači domova na svom području. Osim navedenih, na području Istarske županije djeluje i privatna ustanova Dom za starije i nemoćne osobe Sv. Polikarp, Pula, te nekoliko obiteljskih domova privatnih osnivača (kapaciteta do 20 korisnika bez osnivanja ustanove).

Postojeći institucionalni kapaciteti na području Istarske županije povećavaju se posebno od 2006.g. (slika 5.1.1.) uz kontinuirano podizanje standarda u pogledu kvalitete i raznovrsnosti usluga te većih ulaganja u prostor i opremu.

Domovi za starije i nemoćne osobe kao nositelji institucionalne skrbi istovremeno predstavljaju veoma značajan resurs i često su temelj razvoja vaninstitucionalnih oblika skrbi u lokalnoj zajednici.

Slika 5.1.1. Ukupan broj korisnika usluga domova za starije i nemoćne osobe od 2006. do 2010. godine

5.1.1 Domovi za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija

Procesom decentralizacije koji je započeo 01. siječnja 2002. g. s Republike Hrvatske na Istarsku županiju prenijeta su osnivačka prava nad domovima za starije i nemoćne osobe (Dom za starije i nemoćne „Alfredo Štiglic“ Pula, Dom za starije i nemoćne osobe Novigrad, Dom za starije i nemoćne osobe Raša, Dom za starije i nemoćne osobe „Domenico Pergolis“ Rovinj), preuzete su cijene usluga i utvrđen je model financiranja (minimalni financijski standardi) prema kojem **Vlada RH donosi godišnje odluke o visini prihoda i rashoda poslovanja domova**. Zbog propisanog načina financiranja korisnici ovih domova imaju sufinanciranu cijenu smještaja koja za njih iznosi oko 40-45% cijene koštanja usluge, odnosno prosječno oko 2.200,00 kn. Povoljna cijena rezultira velikim zahtjevima za smještajem u ove ustanove pa na dan 31.12.2010. godine imamo evidentirano 283 zahtjeva za stacionarni smještaj, 1326 zahtjeva za stambeni dio, 27 zahtjeva za jedinicu za Alzheimer te 39 zahtjeva za dnevni boravak. Kod sagledavanja listi čekanja od kojih je najveća za smještaj u stambenom dijelu Doma „A. Štiglic“ u Puli (1133 zahtjeva) moramo uzeti u obzir činjenicu da je za sada još uvijek glavni kriterij za smještaj – datum podnošenja zahtjeva, te da veliki broj osoba starije životne dobi predaje zahtjev i zbog bojazni da, ukoliko dođe do promjena u njihovom zdravstvenom i/ili socijalnom statusu, neće biti u mogućnosti dobiti smještaj.

Istarska županija kao i jedinice lokalne samouprave financiraju i usluge i/ili programe **„iznad standarda decentralizacije“** (tablica 5.1.1.2. – 1,75 milijuna kn u 2010. g.) koje provode domovi za starije i nemoćne osobe, a obuhvaćaju uvođenje novih i/ili povećanje opsega postojećih usluga:

- Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija sa savjetovalištem,
- dnevni boravak,
- 24-satno dežurstvo „Halo, niste sami“,
- dostava toplog obroka,
- pomoć u kući,
- posudionica ortopedskih pomagala,
- dodatne mjere zdravstvene zaštite,
- kreativne radionice.

Tablica 5.1.1.1. Broj korisnika i broj zaposlenih u domovima za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija na dan 31.08.2010. godine

Ustanova	Broj korisnika	stalni smještaj (stambeni + stacionar)	dnevni boravak	prehrana i dostava obroka	pomoć i njega u kući	Broj zaposlenih
DZSNO Novigrad		182	-	14	1	65
DZSNO "A. Štiglić" Pula		176	25	77	25	70
DZSNO Raša		61	13	19	-	33
DZSNO "D. Pergolis" Rovinj		170	-	12	-	61
Ukupno		589	38	122	26	229

DZSNO – dom za starije i nemoćne osobe

Tablica 5.1.1.2. Ukupni prihodi domova za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija za razdoblje I.-XII.2010. godine (u kn)

Ustanova	Ukupni prihodi - minimalni financijski standard	Ukupni prihodi iznad standarda decentralizacije	Sveukupno
DZSNO Novigrad	10.055.145,77	263.623,98	10.318.769,75
DZSNO "A. Štiglić" Pula	12.429.577,76	1.321.793,50	13.751.371,26
DZSNO Raša	4.338.403,23	57.973,37	4.396.376,60
DZSNO "D. Pergolis" Rovinj	10.147.873,78	110.840,00	10.258.713,78
Ukupno	36.971.000,54	1.754.230,85	38.725.231,39

DZSNO – dom za starije i nemoćne osobe

Tijekom 2010. godine **izvršeno je usklađivanje općih akata o unutarnjem ustrojstvu, sistematizaciji poslova i potrebnom broju radnika** domova za starije i nemoćne osobe s Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centara za pomoć i njegu u kući (NN 64/09). Domovi su obvezni udovoljiti uvjetima iz novog Pravilnika u roku od 7 godina, odnosno do kraja 2016. godine. Novim općim aktima utvrđena je obveza mnogo većeg broja kadrova u domovima u odnosu na postojeće stanje, a za čije zapošljavanje nisu osigurana financijska sredstva unutar minimalnih financijskih standarda.

Poseban problem u okviru institucionalne skrbi predstavlja **skrb o korisnicima oboljelim od demencije** (poremećaj pamćenja, teškoće u orijentaciji i donošenju odluka), a jedna polovina svih oboljelih od demencija boluje od Alzheimerove demencije. Na području Republike Hrvatske ne postoje ustanove za organiziranu skrb o oboljelima, te se oni smještavaju u domove za starije i nemoćne osobe, u domove za psihički bolesne te u psihijatrijske bolnice. Početkom 2009. godine **pri Domu za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglić“ u Puli** ustrojen je Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija sa savjetovaništem. Tijekom 2010. godine Centar je konstantno radio punim kapacitetom od 12 korisnika na stalnom smještaju + 2 mjesta za povremeni smještaj koja su također bila stalno popunjena. Svi su korisnici smješteni temeljem rješenja Centra za socijalnu skrb. Potreba za

ustrojavanjem specijaliziranih jedinica za pružanje usluga smještaja oboljelima od Alzheimerove demencije postoji i u drugim domovima, pa se u prosincu 2010. godine **pristupilo uređenju prostora u Domu za starije i nemoćne osobe Novigrad** u kojem je trenutno smješteno 14 korisnika s terminalnim stadijem Alzheimerove bolesti. Uvođenje novih usluga u domove nije moguće financirati unutar minimalnih financijskih standarda, odnosno redovnog poslovanja ustanove, pa su sredstva za uređenje osigurana iz nenamjenskih sredstava Proračuna Istarske županije. Osim posebnih uvjeta u pogledu prostora, za skrb o oboljelima od Alzheimerove demencije propisan je veći broj kadrova, za čije je zapošljavanje također potrebno osigurati dodatna sredstva.

5.1.2 Domovi kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave

Zbog sve većih potreba za institucionalnim smještajem iskazanih na listama čekanja za smještaj u domove kojima je osnivač Istarska županija, a ograničenih kapaciteta u tim domovima, sve veći broj jedinica lokalne samouprave nastoji problem smještaja za svoje građane riješiti na lokalnom nivou. Uz već postojeće domove **u Buzetu** (50 korisnika) i **Poreču** (83 korisnika + dnevni boravak za 20 korisnika), u izgradnji je Dom za starije i nemoćne osobe Grada Umaga, te pripremne radnje za izgradnju ili dogradnju postojećih domova za područje Pazina, Pule, Labina i Rovinja.

Izgradnju i poslovanje novoizgrađenih domova za starije i nemoćne osobe **ne prati financijska podrška Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi**. Teret sufinanciranja za svoje građane preuzele su lokalne zajednice (Grad Buzet 50% ekonomske cijene, Grad Poreč 15-50% ekonomske cijene). U posebno nepovoljnom položaju su starije i nemoćne osobe koje zbog velikih lista čekanja ne mogu odmah dobiti smještaj u domove kojima je osnivač Istarska županija, a na području svog prebivališta nemaju dom kojeg je osnivač jedinica lokalne samouprave.

Istarska županija pruža financijsku i stručnu podršku jedinicama lokalne samouprave u pronalaženju najoptimalnijeg modela financiranja izgradnje i pružanja usluga institucionalne i/ili vaninstitucionalne skrbi za starije osobe. U vrijeme kada su mogućnosti zaduživanja lokalnih i regionalnih proračuna minimalne, pristupilo se razmatranju modela javno-privatnog partnerstva, prema kojemu bi privatni partner bio zadužen za izgradnju, opremanje i održavanje objekta, dok bi javni partner skrbio o pružanju usluge.

5.1.3 Dodatne mjere zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i domovima za psihički bolesne odrasle osobe

Zdravstveno stanje korisnika smještenih u domove za starije i nemoćne osobe i domove za psihički bolesne odrasle osobe zahtijeva mnogo intenzivniju zdravstvenu skrb nego što je ona osigurana osnovnim zdravstvenim osiguranjem. Veliki problem ustanovama predstavlja prijevoz korisnika do liječnika jer to iziskuje prijevozno sredstvo, vozača i pratnju, a posebice kod ustanova koje su smještene na velikoj udaljenosti od Opće bolnice Pula. Financiranjem dodatnih mjera zdravstvene zaštite (300.000,00 kn) prema iskazanim potrebama ustanova i mogućnostima Proračuna Istarske županije osigurao se dolazak liječnika specijalista u domove za starije i nemoćne osobe i domove za psihički bolesne odrasle osobe i to 1758 sati obiteljskih liječnika (PZZ) i 585 sati specijalista sekundarne zdravstvene zaštite.

Tablica 5.1.3.1. Broj dolazaka i sati liječnika PZZ i SZZ u domove za starije i nemoćne osobe i domove za psihički bolesne odrasle osobe

Ustanova	Naziv usluge	Broj dolazaka godišnje		Broj sati	
		Frekvencija	ukupno	po dolasku	ukupno
DZSNO "Alfredo Štiglic" Pula	*PZZ	---	257	2	514
	**SZZ (internista,neurolog)	2 x mj	24	2	48
DZSNO Novigrad	*PZZ	6 x mj.	72	2	144
	**SZZ (psihijatar, fizijatar)	3 x mj.	36	3	108
DZSNO Raša	* PZZ	3 x mj.	36	2	72
	**SZZ (psihijatar, internista, fizijatar)	2 x mj.	24	2	48
DZSNO "Domenico Pergolis" Rovinj	*PZZ	6 x mj.	72	2	144
	**SZZ (psihijatar, fizijatar, internista, neurolog, oftalmolog)	3 x mj.	36	3	108
Dom za psihički bolesne odrasle osobe Motovun	*PZZ	4 x mj.	48	4	192
	**SZZ (psihijatar, fizijatar, internist, okulist))	2 x mj	24	2	48
Dom za psihički bolesne odrasle osobe Sv.Nedelja	*PZZ	4 x mj.	48	4	192
	**SZZ (psihijatar)	2 x mj.	24	2	48
Dom za psihički bolesne odrasle osobe "Vila Maria"	*PZZ	---	250	2	500
	**SZZ (internista,neurolog)	2 x mj.	24	2	48
DZSNO Buzet	**SZZ (internista,neurolog, psihijatar, oftalmolog)		14	3	42
DZSNO Poreč	**SZZ (internista,psihijatar)		29	3	87
UKUPNO	*PZZ - primarna zdravstvena zaštita		783		1758
	**SZZ - sekundarna zdravstvena zaštita		235		585

5.2 Poticanje i razvoj vaninstitucionalnih oblika skrbi

Poticanje i razvoj vaninstitucionalnih oblika skrbi ima za cilj razvoj specijaliziranih timova koji će, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i udrugama, provoditi programe usmjerene na podizanje kvalitete života starijih osoba. Provedeni programi vaninstitucionalnih oblika skrbi o starijim osobama razvijali su se i provodili u skladu s prepoznatim potrebama korisnika, a njihova kvaliteta i broj korisnika bitno je obilježena razinom suradnje uključenih sektora.

5.2.1 Pomoć u kući korisnika

Socijalni alarmni sustav '**Halo, niste sami**' organiziran je u vidu pomoći i podrške osobama starije životne dobi putem dežurnog telefona, a usluge pruža ustanova Dom za starije i nemoćne osobe "Alfredo Štiglic" u Puli. U operativnom centru osigurava se 24 satno dežurstvo medicinskog stručnog osoblja, a u slučaju krizne situacije u domu korisnika, korisnik pritiskom na alarm dojavljuje operativnom centru potrebu za pomoći. Tijekom 2010.g. uslugu socijalnog alarma koristio je 31 korisnik. Prosječna dob korisnika je 81 godina. Najveći broj korisnika je s područja grada Pule, zatim grada Vodnjana te općina Marčana, Bale i Medulina. Tijekom 2010. godine ukupno je ostvareno 3007 poziva, od čega su 55 bili pozivi u slučaju hitnoće (usamljenost, pad, pogoršanje općeg stanja, savjeti), a preostali pozivi odnosili su se na slučajne pozive ili provjere sustava. Uslugu, osim Istarske županije, financiraju jedinice lokalne

samouprave i sami korisnici (250,00 kn/mj), vrlo je značajna za zajednicu jer osigurava unaprijeđenje kvalitete života starijoj osobi u vlastitom domu.

Program „**Hospicij – kućna skrb**“ provodi se pri Domu za starije i nemoćne osobe – Gerontološkom centru Poreč, a odnosi se na vaninstitucionalnu pomoć starim, nemoćnim, privremeno ili trajno neautonomnim osobama u segmentu kućne skrbi. Godišnje različite oblike pomoći (socijalni izvid i upućivanje na socijalna prava, pomoć u kući, psihološka pomoć i potpora oboljelom i članovima obitelji u njihovim kućama, fizikalna terapija, zdravstvena njega, prijevoz neautonomnih korisnika, besplatna posudba i transport ortopedskih pomagala) primilo je oko 100 teških bolesnika s područja poreštine (Grad Poreč i okolne općine). Program je usmjeren prvenstveno na psihosocijalni aspekt problematike bolesnih i teško umirućih i njihovih obitelji.

Palijativna skrb u Puli organizirana je putem Lige protiv raka Pula, a djeluje u okviru volonterske ambulante te organiziranjem kućnih posjeta i posudbom ortopedskih pomagala. Palijativni tim je tijekom 2010.g. organizirao 68 kućnih i ambulantnih posjeta liječnika i oko 80 posjeta volontera, a posudionica ortopedskih pomagala izvršila je ukupno 98 posudbi. Nabavljena su nova ortopedska pomagala i to 13 antidekubitalnih madraca, 2 toaletne stolice i 2 toaletna kolica.

Istarska županija pokrenula je aktivnosti oko osmišljavanja novog modela palijativne skrbi koji će osigurati sustavnost, povezivanje različitih oblika skrbi i pokrivenost cijelog područja Istarske županije. Održani su koordinativni sastanci s predstavnicima Lige protiv raka, Zavoda za javno zdravstvo IŽ te Istarskih domova zdravlja. Započete su cjelovite analize stanja i potreba za palijativnom skrbi, te **aktivnosti na formiranju Centra za palijativnu skrb.**

Nedostatna financijska sredstva za pokrivanje potreba i financiranje **usluga zdravstvene njege u kući bolesnika** u okviru osnovnog zdravstvenog osiguranja problem je oko kojeg se i tijekom 2010. godine okupljao Radni tim za zdravstvenu njegu u kući bolesnika. Zbog manjeg broja medicinskih sestara određenih Mrežom javne zdravstvene djelatnosti za Istarsku županiju (određeno i ugovoreno 57 medicinskih sestara na 206.344 stanovnika, dok je potreba 60 medicinskih sestara na 210.000 osiguranika) nužno je bila potrebna dodatna financijska podrška iz Proračuna Istarske županije i lokalnih proračuna. Izvršeno je usklađivanje projekta sufinanciranja usluga zdravstvene njege iz Proračuna Istarske županije s novim Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja na zdravstvenu njegu u kući osigurane osobe (NN 88/10).

Tablica 5.2.1.1. Sufinanciranje usluga zdravstvene njege iz Proračuna Istarske županije za osobe starije od 65 godina

	Plan	Izvršenje 15.04. - 15.12.2010.
Financijska sredstva za usluge	238.095,00	237.636,96
Broj pruženih usluga		3850
Broj korisnika		421
Broj usluga/broj korisnika		9,14
Financijska sredstva po korisniku		564,46

Iz prikaza u tablici 5.2.1.1. vidimo da je iz Proračuna Istarske županije financirano 3850 usluga koje su, prema zdravstvenoj potrebi, bile indicirane od obiteljskog liječnika

osobama starije životne dobi (421 osoba), ali za njihovo financiranje nisu bila odobrena sredstva od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Program dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama po modelu **Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti** provode Grad Buzet i Grad Pazin, no važno je naglasiti da za provedbu programa nisu dostatna sredstva iz navedenog ministarstva pa se sufinancira iz proračuna jedinica lokalne samouprave i Istarske županije.

Tablica 5.2.1.2. Broj korisnika dnevnog boravka i pomoći u kući u Buzetu i Pazinu prema modelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Usluga	Buzet	Pazin
	Broj korisnika na dan 31.08.2010.	Broj korisnika na dan 31.08.2010.
Pomoć i njega u kući	122	125
Dnevni boravak	10*	20**

*registriran 51 korisnik, dnevni prosjek dolazaka 10

**registrirano 45 korisnika, dnevni prosjek dolazaka 20

Dom za starije i nemoćne osobe Buzet provodi **program skrbi u kući korisnika** koji se odnosi na dostavu toplog obroka, pružanje higijenskih usluga, pranje odjeće, te prijevoz korisnika do Doma radi sudjelovanja u raznim aktivnostima. Tijekom godine topli obrok prosječno se dostavljao u domove 35 korisnika, a usluge higijene (osobe, odjeće i prostora) pružane su za 25 korisnika mjesečno.

Općina Lanišće provodi program **Dislociranog dnevnog boravka u Lanišću**, u kojem su u skladu s interesima i potrebama korisnika organizirana druženja, razgovori i sportsko rekreativne aktivnosti jednom tjedno, glazbene i kreativne radionice jednom mjesečno, kao i tematska predavanja i obilježavanje prigodnih događanja. U program je bilo uključeno 30 korisnika, žitelja Općine Lanišće. U ožujku 2010. godini otvoreni su novouređeni prostori čime su ostvareni kvalitetniji uvjeti za zajednička druženja. Veliki značaj ovog programa je u prepoznavanju potreba od strane općine i stvaranju uvjeta za uključivanje starijih osoba u socijalni život zajednice.

Posjete starijim osobama i dobrosusjedska pomoć organizirana je najvećim dijelom od strane nevladinih udruga čiji se projekti sufinanciraju iz Proračuna Istarske županije: Savez udruga antifašističkih boraca IŽ, Zajednica udruga umirovljenika IŽ, Udruga umirovljenika unutarnjih poslova Istre, Sindikat umirovljenika Hrvatske - Podružnica Pula te Klub umirovljenika „Uljanik“ Pula.

5.2.2 Radionice, predavanja, savjetovališta

Pod nazivom **„Lijepo je doživjeti starost, a u srcu očuvati mladost“** volonterke Zdravstveno rekreativnog sportskog kluba Breza Pula, organiziraju recitatorske,

kulinarske, plesne, kostimografske i sportsko-rekreativne radionice za starije osobe u koje je bilo uključeno 80 korisnika/ica. Presentacija rada i zadovoljstvo korisnika/ca može se vidjeti i iz čestih nastupa u medijima i manifestacijama unutar i izvan Istarske županije. U svoje aktivnosti Klub uključuje i korisnike Doma za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglic“ Pula.

Udruga za promicanje stvaralaštva Art studio projektom „**Kreativnost nema godine**“ pomaže korisnicima Doma za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglic“ Pula da iskažu svoju kreativnost radom i međusobnim druženjem u keramičkim radionicama. U aktivnosti je stalno bilo uključeno 20 korisnika, povremeno dodatnih 20 korisnika, te članovi obitelji.

Gradska knjižnica i čitaonica Pula u suradnji s Udrugom za promicanje kreativnosti Merlin organizirala je **informatičke tečajeve za umirovljenike**. U edukaciju je bilo uključeno 38 korisnika koji su u 20 nastavnih sati stekli osnovne vještine za primjenu računala u svakidašnjem životu.

Gerontološki centar Poreč organizira medicinsku rekreaciju za starije osobe po mjesnim odborima. Tijekom 2010. godine medicinska rekreacija proširena je na još dva mjesna odbora pa su sada pokriveni svi mjesni odbori grada Poreča koji imaju prostorne uvjete. Ukupno vježba 220 polaznika u 8 grupa (3 grupe u gradu i 5 grupa u okolnim mjesnim odborima). Ostale aktivnosti koje provodi Gerontološki centar Poreč uključuju savjetovanja, predavanja za starije osobe i denzitometrijska mjerenja.

Zaštita i promicanje prava umirovljenika i starijih osoba te organizacija zdravstvenih predavanja i upoznavanje sa pravima iz socijalne zaštite aktivnosti su koje za svoje članove organizira Sindikat umirovljenika Hrvatske - Podružnica Pula.

Članovi **Udruga za unaprjeđenje zdravlja i kvalitete života oboljelih od Alzheimerove bolesti i njihovih obitelji** sudjeluju kao stručni suradnici u radu Savjetovališta pri Centru pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija. Savjetovalište pruža informacije o dijagnosticiranju, zbrinjavanju oboljelih, pravima i liječenju te pruža podršku i prevenira razvoj stresnih situacija. Savjetovalište je radilo svaku srijedu od 17.00 do 19.00 sati. Tim koji radi u Savjetovalištu sastoji se od specijaliste psihijatra, obiteljskog liječnika, psihologa i socijalnog radnika. Osim individualnog rada, jednom mjesečno, psihijatar vodi grupu samopomoći za članove obitelji. Usluge Savjetovališta je tijekom 2010.g. koristilo 140 osoba, a značajan je i rad na senzibilizaciji javnosti za probleme ove specifične kategorije bolesnika i njihovih obitelji.

5.2.3 Novčane pomoći

Odlukom Župana Istarska županija preuzela je obvezu financiranja ili sufinanciranja **materijalne zaštite učesnika NOR-a** isplatom novčanih pomoći direktno korisnicima ili putem jedinica lokalne samouprave koje sudjeluju u pružanju materijalne zaštite. Visina novčane pomoći iznosi 200,00 kn mjesečno, a u 2010. godini pravo je ostvarilo 123 korisnika. Savezu udruga antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije na ime **Fonda solidarnosti** (financijska pomoć obitelji u visini od 1.000,00 kn za pogrebne troškove preminulog člana) osigurana je financijska pomoć za 200 članova. **Civilnim invalidima II. svjetskog rata** (9 osoba) sufinancirana je naknada čija je visina određena prema postotku invalidnosti.

5.3 Poticanje volontarijata i intersektorske koordinacije

Razvoj kvalitetnije ponude programa i usluga za starije osobe odvijao se putem koordinativnih sastanaka i drugih oblika savjetodavno-informativnog rada.

5.3.1 Aktivnosti

Zavod za javno zdravstvo IŽ – **Centar za gerontologiju**, kontinuirano vrši monitoring i evaluaciju zdravstvenih potreba, funkcionalne onesposobljenosti i usluga za starije osobe u Istarskoj županiji te predlaže odgovarajuće zdravstvene mjere. Od 2004. godine do sada je prikupljeno 1215 obrazaca (424 umrlo) iz domova socijalne skrbi i 274 obrazaca iz gerontoloških centara. Izrađena je analiza o potrebi za palijativnom skrbi u Istarskoj županiji kao dio budućeg planskog dokumenta.

Dana 16. rujna 2010. g. u Puli prezentirani su rezultati rada multidisciplinarnog tima koji radi na izradi **kriterija za prijem u dom za starije i nemoćne osobe**. Izrađeni kriteriji ocijenjeni su kao vrlo vrijedan alat koji bi se mogao koristiti u cijeloj županiji i čijim bi se korištenjem sustavno djelovalo na probleme koji nastaju zbog iznimno velikog broja zahtjeva koji često nisu podneseni iz stvarnih potreba nego zato što se dugo čeka na smještaj, odnosno zato što je za sada temeljni kriterij za ostvarivanje prava na smještaj - datum podnošenja zahtjeva. Uvođenje novih kriterija koji vrlo transparentno uključuju zdravstvene i socijalne uvjete/potrebe korisnika značajno bi pridonijelo kvalitetnijem donošenju odluka o potrebi smještaja, a potencijalni korisnici bi i prije podnošenja zahtjeva mogli imati priliku ocijeniti realnost svog zahtjeva.

Planirana međunarodna godišnja konferencija suradne mreže Svjetske zdravstvene organizacije - Tipping the Balance Towards Primary Health Care - TTB (uspostavljanje ravnoteže u primarnoj zdravstvenoj zaštiti) zbog gospodarske krize koja je zahvatila zemlje članice TTB mreže nije održana. TTB mreža ima 18 članica, a Istarska županija u aktivnosti se uključila 1995. godine i to na području istraživanja o starijim osobama.

5.3.2 Volontarijat

Sindikata umirovljenika Hrvatske – Podružnica Pula organizirao je **tečaj za osposobljavanje volonterki za pomoć u kući** na kojem je educirano 12 osoba. Tijekom 2010. godine pruženo je ukupno 6772 usluge, a izvršeno je 4056 kućnih obilaska. Usluge pomoći u kući ukupno su pružale 32 volonterke za 54 starije osobe, a pomoć se sastojala u druženju, razgovorima, nabavci lijekova, hrane, odjevnih predmeta, plaćanju računa i slično. U prosincu 2010. zaprimljeno je 18 prijava zainteresiranih osoba za obavljanje poslova volonterske njege i pomoći u kući u 2011. godini što predstavlja rezultat vrlo kvalitetnog rada Sindikata umirovljenika na senzibilizaciji građana za uključivanje u volonterski rad.

Udruga umirovljenika unutarnjih poslova Istre, Savez udruga antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije te Zajednica udruga umirovljenika Istarske županije djeluju u cilju socio-zdravstvene zaštite i unaprjeđenja kvalitete života starijih osoba, brinu o **socijalnim i zdravstvenim pitanjima članova udruga, informiraju svoje članove te organiziraju zajedničke susrete i druženja**.

Istarska županija inicijalnim sredstvima podržala je rad **Inicijative za volonterski centar Istarske županije**, te dogovorila područja suradnje u 2011. godini. Osnivanje volonterskog centra zajednička su nastojanja udruga Suncokret, Zelena Istra, ZUM, Metamedij, Crveni križ Pula, Casoni vecchi i Obiteljskog centra Istarske županije za

poboljšanjem infrastrukture za volontersko djelovanje na području Istarske županije. Dogovorena područja suradnje odnose se na ispitivanje kapaciteta i razvoja volonterskog rada u pružanju usluga pri domovima za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija.

5.4 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu

SOCIO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA	plan za 2010.	izvršenje za 2010.
1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi	1.210.842,00	860.972,00
1.1. Ulaganja u prostor (usklađivanje s Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi ....)	150.000,00	150.000,00
1.2. Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije u Domu "Alfredo Štiglić" Pula	410.842,00	410.842,00
1.3 Program dodatnih mjera zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i u domovima za psihički bolesne odrasle osobe	300.000,00	300.130,00
1.4. Projektna dokumentacija za izgradnju novih domova za starije i nemoćne osobe (Pazin, Pula)	350.000,00	0,00
2. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi	1.425.290,00	1.411.615,42
2.1. Projekt "Halo, niste sami"	97.290,00	97.290,00
2.2. Palijativna skrb, hospicij, zdravstvena njega	364.000,00	363.534,00
2.3. Pomoć u kući, prijevoz i dnevni boravak u Buzetu i Pazinu	300.000,00	300.000,00
2.4. Dnevni boravak u Lanišću	40.000,00	40.000,00
2.5. Posjete starijim osobama u kući i dobrosusjedska pomoć	7.000,00	7.000,00
2.6. Radionice, predavanja, savjetovaništa i slične usluge namijenjene starijim osobama	47.000,00	47.000,00
2.7. Novčane pomoći (Fond solidarnosti, učesnici NOR-a, civilni invalidi II. svjetskog rata)	570.000,00	556.791,42
3. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata	242.000,00	198.260,00
3.1. Epidemiološka praćenja i istraživanja vezana uz starenje	40.000,00	40.000,00
3.2. Intersektorska koordinacija (testiranje kriterija, skupovi, konferencije)	102.000,00	48.260,00
3.3. Volontarijat (udruge umirovljenika, SUAB, volonterski centar)	100.000,00	110.000,00
UKUPNO (1.+2.+3):	2.878.132,00	2.470.847,42

Izvor financiranja: Proračun Istarske županije

Rashodi za financiranje aktivnosti u prioritetu Unaprjeđenje socio-zdravstvene zaštite starijih osoba u 2010. godini izvršeni su u visini od 86% od ukupno planiranih. Manje izvršenje odnosi se netrošena sredstva za projektu dokumentaciju (1.4.), te na neutrošena sredstva za organizaciju međunarodne konferencije (3.2.).

6. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA UNAPREĐENJE KAKVOĆE VODA U 2010.GODINI

U sklopu Plana za zdravlje Istarske županije za prioritet voda u timu za implementaciju plana zaduženi su Aleksandar Stojanović, dr.med., spec.epidem., voditelj Službe za zdravstvenu ekologiju u Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije i Ljiljana Dravec, dipl.ing.kem.teh., voditeljica Odsjeka za zaštitu prirode i okoliša, Upravnog odjela za održivi razvoj u Istarskoj županiji.

Aktivnosti u prioritetu "VODA" su kompleksnog karaktera i zahtijevaju dugoročna planiranja jer se radi uglavnom o kapitalnim investicijama koja povezuju tvrtke i uprave u državnom vlasništvu i javna poduzeća u vlasništvu lokalne uprave i samouprave posebno u dijelu financiranja.

Radi kvalitetnijeg planiranja ali i kasnijeg praćenja provedbe planiranih aktivnosti tijekom 2006. godine formirane su radne grupe koje se bave:

1. Unapređenjem sustava i sigurnosti vodoopskrbe,
2. Unapređenjem sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada i
3. Obrazovanjem i edukacijom u domeni zaštite voda.

Grupe čine odgovorni djelatnici javnih tvrtki koje se bave vodoopskrbom, zbrinjavanjem krutog i tekućeg otpada te obrazovanjem i edukacijom.

Nažalost, radi redovnih obveza članova tima ali i članova radnih grupa, rad radnih grupa nije u potpunosti zaživio. Najviše rezultata i najviše održanih sastanaka polučila je radna grupa koja se bavila zbrinjavanjem krutog i tekućeg otpada i to posebno u dijelu koji se odnosi na zbrinjavanje krutog otpada. Problematika zbrinjavanja krutog otpada jedna je od prioritetnih aktivnosti na nacionalnoj i na područnoj razini a obveze su jasno propisane kroz zakonsku regulativu.

Planovi, projektne mjere i aktivnosti unutar grupe mjera za 2010. godinu usklađeni su s planovima i važećim dokumentima samih izvoditelja aktivnosti. Bazni dokument na kojem temelje gotovo sve aktivnosti je Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće na području Istarske županije, usvojena na Skupštini Istarske županije u kolovozu 2005. godine (Sl. novine IŽ 12/05).

Aktivnosti su grupirane u četiri grupe i to:

1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša;
2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima;
3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda;
4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava.

Izvešće za 2010. godinu prikazati će se tabelarno prema grupiranim aktivnostima a temeljem podataka koji su prikupljeni u Istarskoj županiji, Zavodu za javno zdravstvo, Hrvatskim vodama, vodovodima, komunalnim tvrtkama i tvrtki IVS - Istarski vodozaštitni sustav iz Buzeta. Financijsko izvješće odnosi se isključivo na sredstva koja su osigurana za provedbu aktivnosti iz proračuna Istarske županije za 2010. godinu.

6.1 Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti građana

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Hidrogeološka istraživanja za novelaciju II. zone sanitarne zaštite izvorišta Bužini i Gabrijeli – nacrt (obveza po članku 45. Odluke o zonama sanitarne zaštite)	HV VGO Rijeka	10. mj. 2010.	Izvršeni su vodoistražni radovi: trasiranje ponora sjeverno od Buja i hidrogeološko kartiranje područja II. zone izvora Bužin i Gabrijeli te novelirana i usklađena granica s katastarskim planom (<i>Hidrogeološka istraživanja za novelaciju druge zone sanitarne zaštite izvorišta Bužin i Gabrijeli; B. Munda, GeoAqua d.o.o., l. 2011.</i>)
Usuglašavanje konačne hidrogeološke karte uz aktivno učešće predstavnika JLS na čijem se području nalaze II. zone kao i predstavnika IŽ i Hrvatskih voda VGO Rijeka.	HV VGO Rijeka JLS IŽ	kraj 2010.	Prijedlog noveliranih granica II zona sanitarne zaštite izvorišta Gradole i Sv. Ivan, koje su usklađene s katastarskim planom (elaborat: Hidrogeološka istraživanja za novelaciju druge zone sanitarne zaštite izvorišta Gradole i Sveti Ivan; B. Munda, GeoAqua d.o.o., V. 2009.), usklađene su s predstavnicima JLS na čijem se području nalaze II. zone zaštite.
Programa mjera zaštite izvorišta za IB, II, III i IV zonu u skladu s odredbama čl. 41. Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće u Istarskoj županiji	IVS d.o.o. Buzet u suradnji s HV i nadležnim tijelima Istarske županije	Sukladno osiguranim financijskim sredstvima.	Zgotovljen je nacrt tendera za izradu Programa mjera zaštite za izvorišta sa projektnim zadatkom. Predstoji usuglašavanje tendera sa Hrvatskim vodama i nadležnim tijelima Istarske županije te provedba javne nabave uz prethodno osiguranje potrebnih financijskih sredstva u proračunima Hrvatskih voda i Istarske županije.
Praćenje kakvoće sirovih voda izvorišta	ZZJZIŽ IŽ Hrvatske vode Vodovodi, mediji	Kontinuirano	Tijekom 2010. godine nastavilo se sa praćenjem kakvoće voda po programu financiranom iz proračuna HV i po programu financiranom iz proračuna IŽ. ZZJZIŽ je do sada izvršio sve ugovorom planirane aktivnosti. Izvješće, koje će objediniti rezultate oba programa praćenja kakvoće sirovih voda, ZZJZIŽ mora dostaviti do 31.03.2011. Nakon prihvatanja izvješća od strane predstavničkog tijela IŽ isto će se objaviti na web stranicama IŽ kako bi rezultati bili u cijelosti dostupni javnosti. ¹⁾
Podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša	IŽ, JLS NGO Zelene škole	Kontinuirano	<ul style="list-style-type: none"> U lipnju su javnosti predstavljeni rezultati projekta „Integrirani sustav gospodarenja otpadom na području Istarske županije“ sa posebnim naglaskom odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada.²⁾ Tijekom listopada i studenog, na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, Odjelu za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, djelatnici Odsjeka za zaštitu prirode i okoliša su održali radionice na temu: <i>Gospodarenje otpadom danas i izazovi gospodarenja otpadom sutra?</i> Cilj radionica bio je da se studentima II studijske godine približi održivi razvoj s aspekta gospodarenja otpadom.

- 1) Programi praćenja kakvoće sirovih voda su kompatibilni i međusobno se nadopunjuju s ciljem da se dobije veći broj relevantnih pokazatelja za ocjenu kakvoće vode. Programima su obuhvaćene prirodne, ne prerađene vode, koje se koriste za javnu vodoopskrbu. Izuzetak čini nekoliko bunara na pulskom području na kojima nije moguće uzorkovati sirovu vodu, a da se ne dovede u opasnost sigurnost vodoopskrbe.

Tijekom 2010. godine programom praćenja kakvoće vode obuhvaćeni su slijedeći izvori: Sv. Ivan, Gradole, Bulaž, Rakonek, F. Gaja, Kokoti, Plomin, Kožljak, Mutvica; bunari: Ševe, Šišan, Jadreški, Tivoli, Campanož, Peroj, Škatari, Karpi, Rizzi i Lokvere i akumulacija Butoniga na tri dubine (0,5 m pod površinom, mjesto usisa za vodoopskrbu i pridneni sloj-1m od dna). Nesmije se zaboraviti da su zone prihranjivanja izvorišta i bunara u kršu vrlo osjetljive prema vanjskom onečišćenju što ima učinak visoku ranjivost podzemnih voda.

Najveća onečišćenja dolaze preko otpadnih voda te putem procjednih voda neuređenih odlagališta otpada zbog čega se godinama provlači u zaključcima izvješća apel prema JLS -ima, tvrtki IVS-d.o.o. i HV te komunalnim tvrtkama da ubrzaju građenje sustava javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje kao krajnjim objektima te provedu sanaciju legalnih i "ilegalnih" neuvjetnih odlagališta.

Prema Državnom planu za zaštitu voda definirana je planska kakvoća prema kojem sve podzemne vode koje su namijenjene za vodoopskrbu spadaju u I kategoriju, dok je akumulacija Butoniga svrstana u II kategoriju. Godišnjom statističkom obradom svih analiza definira se vrsta vode. Na području IŽ su odstupanja vrste u odnosu na kategoriju značajna što se može dvojako tumačiti:

- zbog specifičnih geoloških i hidrogeoloških uvjeta te
- zbog antropogenog utjecaja i onečišćenja.

Analizom rezultata ispitivanja u odnosu na sadašnji stupanj obrade vode na izvorima Sv. Ivan, Gradole i Rakonek (taloženje, filtriranje i dezinfekcija) uspješno se uklanja onečišćenje čime se u javnom vodoopskrbnom sustavu osigurava distribucija zdravstveno ispravne vode za piće. Vode bunara na širem području Pule su tipične podzemne vode sa osobito izraženom mineralizacijom i većim udjelom nekarbonatne tvrdoće. Na bunarima se nastavlja trend porasta hranjivih tvari, posebno nitrata tako da su gotovo svi bunari isključeni iz vodoopskrbe jer nitrati prelaze granične vrijednosti propisane za vodu za piće.

Akumulacija Butoniga je termički stratificirana, što znači da prirodno dolazi do raslojavanja vode što ima za posljedicu različite fizikalno-kemijske osobine vode i različite procese po stupcu vode. Ljetni mjeseci su karakteristični po naglom padu otopljenog kisika prema dnu akumulacije gdje se pojavljuje i anoksija. U takvim uvjetima dolazi do pojave povećanih koncentracija amonijaka, spojeva željeza i mangana te sumporovodika. Također je zabilježen i trend porasta fosfora koji je vrlo važan faktor u eutrofikaciji akumulacije. Obzirom da je u ljetnim mjesecima mjesto usisa više u pridnenim slojevima dolazi do crpljenja vode lošije kvalitete što zahtjeva tehnološki zahtjevniju obradu do standarda za pitku vodu.

Zaključno:

U cilju što manjih tehničko tehnoloških zahvata na vodama koje se koriste za piće potrebno je hitno provesti njihovu **integralnu zaštitu**. Uspostavom **komunalnih standarda** na razinu propisanih za očekivati je, ako ne i poboljšanje kakvoće voda, a onda barem stagnacija degradacije kakvoće. Iako se u gotovo svim programima

praćenja stavlja naglasak na kvalitetu, za očekivati je da se u **narednom periodu naglasi problem raspoloživih količina**. Slijedom navedenoga, za istaknuti je da će svaka rezerva bilo izvorske, bunarske ili površinske vode biti dragocjena. Stoga **"Vode će biti onoliko koliko bude učinkovita zaštita i racionalno i mudro gospodarenje vodama"**.

- 2) Projekt se proveo na temelju sporazuma o suradnji, potpisanog 2007. godine, između Istarske županije i tvrtke Haviland Intercommunale IgSv iz Flandrije. Partneri na projektu iz Hrvatske su Istarska županija, UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša, te komunalne tvrtke Pula Herculanea d.o.o. i Kaštijun d.o.o. Stručnu pomoć tvrtki Haviland Intercommunale pružili su belgijske neprofitne organizacije Fost – Plus vzw. i Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw.

Implementacijom projekta provedena je transpozicija tridesetogodišnjeg iskustva u uspostavi integriranog sustava gospodarenja otpadom sa područja regije Flandrije na područje Istarske županije.

Financijski okvir za provedbu projekta osiguran je od strane Ministarstva Flandrije za međunarodnu suradnju, Odjela za međunarodnu suradnju, Sektora za vanjske poslove, a u okviru programa suradnje između Flandrije i zemalja središnje i istočne Europe. Istarska županija sudjelovala je sa vlastitim sredstvima u projektu u iznosu od 15% ukupne vrijednosti projekta.

6.2 Unaprjeđenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Sanacija i rekonstrukcija postojećih legalnih odlagališta.	JLS KP FZOEU*	kontinuirano	Tijekom 2010. godine komunalne tvrtke su, sukladno aktivnostima koji u konačnosti rezultiraju integralnom sustavu gospodarenja otpadom na području IŽ izradile projektnu dokumentaciju sanacije i rekonstrukcije postojećih neuvjetnih odlagališta u reciklažna dvorišta i transfer stanice. ¹⁾
Novelacija elaborata „ilegalnih odlagališta“ iz rujna 2006. godine	IŽ JLS KP FZOEU*	listopad 2010.	Elaborat se kontinuirano ažurira temeljem prijava inspekcijskih službi i JLS. U cilju cjelovitog rješenja problematike „ilegalnih odlagališta“, na natječaj OP IPA SI-HR 2007.-2013. prijavljen je projekt akronima „DIVA“ – Sanacija divljih odlagališta otpada i podizanja svijesti o njihovoj škodljivosti. Vodeći partner je Mesna općina Koper. Projekt je u fazi potpisivanja ugovora od kada započinje vrijeme implementacije od 27 mjeseci. Ukupna vrijednost projekta je 547.630,00 € od čega je za aktivnosti IŽ namijenjeno 113.860,00 €. ²⁾

Izrada natječajne dokumentacije za javnu nabavu radova i usluga vezanih za izgradnju ŽCGO Kaštijun.	KP- Kaštijun IŽ FZOEU	rujan 2010.	Izrađena natječajna dokumentacija za slijedeće usluge: - tehnička pomoć, - odnosi s javnošću, - nadzor nad radovima Natječajna dokumentacija za izvođenje radova na izgradnji centra predana je FZOEU RH*. U izradi je natječajna dokumentacija s tehničkim specifikacijama za nabavu opreme (kamioni, prikolice, ...). U tijeku je provedba natječaja za tehničku pomoć i odnose s javnošću.
Unapređenje sustava odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada	IŽ JLS komunalna poduzeća	kontinuirano	Trend povećanja odvojeno prikupljenog korisnog otpada iz komunalnog otpada se nastavlja. JLS-e, putem komunalnih tvrtki, uvode eko otoke koji su opremljeni posebnim kontejnerima za staklo, papir i karton te plastiku i metalnu ambalažu. Ujedno, JLS-e ulažu značajna sredstva u projektiranje i građenje reciklažnih dvorišta koja služe stanovništvu da donesu odvojeno prikupljene vrste otpada koje se zatim plasiraju uz prethodnu predobradu kao sekundarne sirovine (staklo, metal, plastika, biljna i mineralna ulja...) ili otpremaju na konačno zbrinjavanje (u spalionice, odlagališta i sl.). ³⁾

* FZOEU - Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost

- 1) Potrebno je naglasiti da postojeći sustav gospodarenja komunalnim otpadom mora funkcionirati do uspostave novog integralnog sustava. To znači da su JLS, putem komunalnih tvrtki, pristupile sanaciji postojećih ne uvjetnih odlagališta i izgradnji novih polja u cilju osiguranja volumena za zbrinjavanje ostatnog dijela komunalnog otpada. Tako se, tijekom 2010. godine, ostatni komunalni otpad već zbrinjavao na novo izgrađenim poljima na odlagalištima: Donji Picudo - Umag, Košambra - Poreč, Griža – Buzet, Cere – Sv. Nedjelja (komunalni otpad Labinštine), Lokva Vidoto – Rovinj. Nova polja izgrađena su u skladu sa uvjetima za sanitarna odlagališta. Proces sanacije i unapređenja sustava komunalne tvrtke provode sukladno usvojenim terminskim planovima i osiguranim financijskim sredstvima. Od značajnijih aktivnosti potrebno je istaknuti:

- **„Herculanea Pula“ d.o.o. Pula**

- Grad Pula vodi postupak izmjene lokacijske dozvole u dijelu ulazno izlazne zone postojećeg odlagališta Kaštijun. Izrađen je projekt izmjene i dopune.

- **„Park“ d.o.o. Buzet**

- Provodi se III faza sanacije odlagališta komunalnog otpada „Griža“;
- Sanacija potpornog zida reciklažnog dvorišta odlagališta „Griža“;
- Rekonstrukcija prilaza i temelja mjernog sistema (vage) na ulazu u odlagalište „Griža“;
- Izrada elaborata o ocjeni potrebe procjene utjecaja zahvata na okoliš
Izmjena zahvata sanacije odlagališta otpada „Griža“;

- Ishođeno rješenje MZOPUG da nije potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš;
  - Izrada projektne dokumentacije izmjene i dopune idejnog projekta za odlagalište otpada „Griža“.
- **„Komunalni servis Rovinj“ d.o.o. Rovinj**
    - Izgradnja III sektora 1. polja odlagališta Lokva Vidotto;
    - Uređenje internog puta i završnog platoa zatvorenog odlagališta Basilica.
  - **„Usluga Poreč“ d.o.o. Poreč**
    - Ostatni dio komunalnog otpada odlaže se u novu kazetu izgrađenu po zakonom propisanim uvjetima;
    - Provedena sanacija postojećeg odlagališta komunalnog otpada Košambra (slijedi ažuriranje projektne dokumentacije i tehnički pregled objekta);
    - Usvojen Plan gospodarenja otpadom Grada Poreča.
  - **„Usluga“ d.o.o. Pazin**
    - Za postojeće odlagalište je ishodovana građevinska dozvola;
    - Izrađen Glavni projekt „Sanacija i zatvaranje odlagališta otpada „Jelenčići V“.
    - Za ostali dio odlagališta je u postupku proširenje građevinske dozvole.
  - **„1. maj“ d.o.o. – Labin**
    - sanacija i rekonstrukcija postojećeg odlagališta komunalnog otpada „Cere“ – do kraja 2010. godine izvedeno je 80% radova. Planirani dovršetak sanacije je 20. travanj 2011. godine.
  - **„6. maj“ Umag d.o.o.**
    - Dopuna projekta sanacije stare deponije Donji Picudo;
    - Ugovor sa HBOR-om za sanaciju deponije.
    - Idejni projekt reciklažnog dvorišta Donji Picudo.
    - Reorganizacija prikupljanja otpada iz domaćinstva.
- 2) Tijekom 2010. godine se nastavila implementacija projekta KUP-Karst Underground Protection, kojega Upravni odjel za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša, kao vodeći partner, provodi u sklopu EU OP IPA SI-HR 2007.-2013. Projektom je, između ostalih aktivnosti, u cilju zaštite krškog vodonosnika, planirano čišćenje speleoloških objekata od otpadnih tvari kao i uspostava posebne zaštite.
- 3) Prema dostavljenim podacima pet komunalnih tvrtki, do kraja 2010. godine, postavljeno je ukupno 330 zelenih otoka za prikupljanje ambalažnog otpada (karton/papir, staklo, plastika/metal/tetrapak) izvan sustava „0,5 kn“. Osim toga, neke komunalne tvrtke, temeljem iskustava zemalja sa dugom tradicijom odvojenog prikupljanja otpada (Belgija, Flandrija) unaprijedile su sustav odvojenog prikupljanja ambalažnog otpada po principu „od vrata do vrata“. Ovakav način prikupljanja odvojenih vrsta otpada iz komunalnog otpada daje značajne rezultate pogotovo što se projekt provodi uz senzibiliziranje i edukaciju javnosti. Ovaj princip je na području IŽ prva počela uvoditi tvrtka Pula-Herculanea na području MO Nova Veruda. Tijekom 2010. godine je taj princip uveden i na područje MO Veli Vrh. Pored zelenih otoka, komunalne tvrtke, ovisno o uočenim potrebama na

terenu, uvode dodatne kontejnere većeg volumena za prikupljanje papira i kartona. Posebno je to značajno da se takva ponuda daje općinama čime se i taj dio stanovništva uključuje u sustav kroz senzibilizaciju i edukaciju. Osim toga, pojedine komunalne tvrtke, unapređuju sustav na način da stanovništvu uz minimalnu naknadu daju na korištenje kompostere kako bi kvalitetno zbrinuli biorazgradivi otpad u kompost, kojega tada domaćinstva koriste u hortikulturnom uređenju okućnica i uzgoj voća i povrća u svojim vrtovima.

6.3 Unaprjeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Izrada glavnih i izvedbenih projekata za naselja IV grupe i: Vicani, Mandalenčići, Bazgalji, Milotski brig, Plomin, Batlug, Pamići, Golji – Markoči, Županići, Martinski, Marceljani, Pagubice	IVS d.o.o. Buzet		Provedeno je javno nadmetanje za navedena naselja. Tijekom kolovoza i rujna su potpisani ugovori s projektantskim kućama sa rokom dovršenja od 365 dana. U tijeku je izrada projektne dokumentacije prema usvojenom dinamičkom planu.
Izgradnja prva dva naselja iz programa: Roč, Prhati	IVS d.o.o. Buzet		Naselje Roč: provedeno je javno nadmetanje za izgradnju kolektora. Tijekom kolovoza je potpisan ugovor o građenju s najpovoljnijim ponuditeljem, sa rokom izvršenja poslova od godine dana. U tijeku su radovi na izgradnji prema usvojenom dinamičkom planu. U tijeku je javno nadmetanje za Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Roč. Naselje Prhati: provedeno je javno nadmetanje za izgradnju kolektora, donesena je odluka o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja, te se očekuje potpis ugovora o građenju početkom veljače 2011., uz rok dovršenja radova od 270 dana.
Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda izvan onih uključenih u program IVS-Istarski vodozaštitni sustav d.o.o. Buzet (na temelju pripremljene dokumentacije JLS)	JLS KP Hrvatske vode Fondovi	kont.	Istarska županija se je uključila u sufinanciranje projekata na način da je u 2010. godini osigurala 1.200.000,00 kn u vidu kapitalnih potpora. Sufinancirana je izgradnje kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u dvije jedinice lokalne samouprave i to u općinama: Gračišće i Svetvinčenat. Osim toga iz proračuna Istarske županije osigurana su financijska sredstva za proširenje kanalizacijskog sustava Grada Pazina u visini od 500.000,00 kn. Gradovi i općine, uz financijsku potporu Hrvatskih voda intenzivno pripremaju dokumentaciju i provode rekonstrukcije i nadgradnju sustava javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda. ¹⁾

1) Od važnijih zahvata provedenih tijekom 2010. godine u domeni unaprjeđenja odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda potrebno je istaknuti provedene aktivnosti komunalnih tvrtki u izradi projektne dokumentacije odnosno izgradnje:

- **„Herculanea Pula“ d.o.o. Pula**
  - Rekonstrukcija uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Valkane;
  - Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda grada Pule – MEIP;

- Izrada izvedbenih projekata za kanalizaciju Rive faza III i kanalizaciju Rive faza II-I etapa;
  - izrada glavnih i izvedbenih projekata za Šijanski kolektor i rekonstrukciju kanala Pragradne u Flacijusovoj ulici,
  - izrada idejnih projekata za kanalizaciju Rive faza II etapa II – dionica Uljanik i dio tlačnog voda crpne stanice Veli Vrh;
  - Izrada projektne dokumentacije te pribava geodetskih podloga za fekalnu kanalizaciju Grada Pule
  - Izgradnja crpne stanice Riviera kapaciteta 147 l/s i 500 m fekalne kanalizacije;
  - Izgradnja crpne stanice Veli Vrh kapaciteta 87l/s;
  - Fekalna kanalizacija dijela naselja Štinjan, Veli Vrh, Valdebek, Busoler, Tesline ulice, Medulinske ceste;
- **„Komunalni servis“ d.o.o. Rovinj**
    - Izrada glavnih i izvedbenih projekata fekalne kanalizacije: Laco Sercio istok, naselja Končeta, naselja Cocalleto, kolektora Cocalleto;
    - Izrada idejnog, glavnog i izvedbenog projekta Gripoli-Monfiorenzo-Štanga i Gripoli – kolektor jug
    - Izgradnja kolektora i kanalizacije naselja Karmelo
- **„Usluga Poreč“ d.o.o. Poreč**
    - Izrada Idejnih projekata novih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda: Lanterna, Poreč Sjever, Poreč Jug i Petalon;
    - Izrada Idejnih projekata dislokacije postojećih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda – Lanterna, Poreč sjever-Debeli rt i Poreč jug-Materada;
    - Izrada glavnog projekta kanalizacijske mreže "Santa Marina";
    - Izrada glavnog projekta kanalizacijske mreže naselja Stancija Vodopija;
    - Izrada Izvedbenog projekta fekalne kanalizacije poduzetničke zone Facinka - faza II;
    - Izrada glavnog projekta fekalne kanalizacije poduzetničke zone Facinka - faza III;
    - Izrada glavnog projekta fekalne kanalizacije poduzetničke zone Facinka - faza IV;
    - Izrada glavnog projekta fekalne kanalizacije dijela naselja Bolnica;
    - Izrada glavnog projekta fekalne kanalizacijske mreže naselja Cancini;
    - Izrada glavnog projekta kanalizacijske mreže naselja Vrvari - faza I, II, III;
    - Izgradnja dijela kanalizacijske mreže naselja Kukci u dužini od 344m;
    - Izgradnja fekalne kanalizacije poduzetničke zone Facinka - II faza u dužini od 720 m;
    - Studije utjecaja na okoliš za zahvate izgradnje sustava javne odvodnje za aglomeracije: Lanterna, Poreč sjever, Poreč jug i Petalon – studije su izrađene tijekom 2010. godine i u postupku su procjene utjecaja na okoliš koje provodi nadležno Ministarstvo
    - Studija izvodljivosti za izgradnju uređaja i mreža premještanja.
- **„6. maj“ d.o.o. Umag**
    - Izrada glavnih i izvedbenih projekata za naselja po grupama:
      - UMAG: Riva, Crveni Vrh, Obrtna zona – Ungarija, Marija na Krasu, Špina
      - NOVIGRAD: Salvela, Paulija, Bužinija
      - CS Pomorski ispust UPOV Novigrad
    - Puštanje u rad UPOV Novigrad
    - Izgradnja kanalizacijske mreže naselja po grupama:
      - UMAG: Sv. Ivan, Đuba, Rožac-Seget,
      - Pomorski ispust „Stari Grad“

- NOVIGRAD: Šaini-Dajla, Strada Kontesa (sekundarna), Vidal „Stambena zona“
- **„Park“ d.o.o. Buzet**
  - Izgradnja kanalizacije – krak Fontana 1; 85m
  - Izgradnja kanalizacije - krak Sj. Ulica; 148m
  - Dogradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda: postrojenje za obradu mulja (dehidracija), prihvati i predobrada sadržaja septičkih sabirnica
  - Ispitivanje vodonepropusnosti kanalizacijskog sustava na dionici Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda – Irsa – Sv. Martin; 2000m
  - Sanacija dijela istočnog kanalizacijskog kolektora; 60m
  - Adaptacija rasteretne cijevi kišnog preljeva Korenika
  - Rekonstrukcija razvoda tlačnog cjevovoda zraka aeratora u aeracijskim bazenima
- **„Usluga“ d.o.o. Pazin**
  - Izgrađeno ukupno 775 m fekalne kanalizacija u industrijskoj zoni Ciburi od čega 530 m gravitacijske i 245 m tlačne te crpna stanica slijedećih karakteristika - P=7,4 kW ;Q= 9,81 l/s, H= 31,4 m;
  - Izgrađeno ukupno 769 m fekalne kanalizacije u industrijskoj zoni Pazinka od čega je 614 m gravitacijske i 155 m tlačne te crpna stanica slijedećih karakteristika - P=3,5 kW, Q=10,6 l/s, H= 9,1 m;
  - Izgrađena fekalna kanalizacija ulica Pristava, Zagrebačka, Buraj.
- **„1. maj“ d.o.o. Labin**
  - Izrada projektne dokumentacije za Rekonstrukciju i dogradnju postojećeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Podpićnu;
  - Rekonstrukcija dijela fekalne kanalizacije u Raši;
  - Izgradnja fekalne kanalizacije unutar starogradske jezgre u Pićnu započeto u prosincu 2010. godine, planirani završetak 2011.
  - Zamjena motora na puhalima na uređaju za pročišćavanje otpadnih voda u Labinu;
  - Pražnjenje i čišćenje taložnice u Rapcu
  - Izrada projektne dokumentacije za izgradnju fekalne kanalizacije u Servisnoj zoni Vinež II - faza
  - Zamjena svih elektro instalacija u crpnoj stanici Mimoza.

6.4 Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Projektna dokumentacija za objedinjavanje vodoopskrbnih sustava	IŽ HV JLS vodovodi		Prijedlog Vodoopskrbnog plana je izrađen. Planom su ponuđena projektna rješenja sigurnog snabdijevanja vodom stanovništva i privrede Istarske županije pitkom vodom (izrađivač IGH d.d. PC Rijeka i Zagreb, ožujak 2007.). Tijekom 2010. godine nije bilo aktivnosti glede rasprava i prihvatanja predmetnog plana na predstavničkom tijelu IŽ.
Zamjena zastarjelih dijelova	vodovodi HV	kontinuirano	Vodoopskrbna poduzeća, uz sufinanciranje Hrvatskih voda, JLS-e i Istarske županije i dalje ulažu napore u rekonstrukciju vodoopskrbne mreže te izgradnju nove. Rezultat navedenih aktivnosti je visoki stupanj

vodoopskrbne mreže	IŽ JLS		pokrivenost stanovništva Istarske županije pitkom vodom iz javne vodoopskrbe.
Praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće	ZZJZ IŽ HV vodovodi	kontinuirano	<p>Program ispitivanja zdravstvene ispravnosti vode za piće na području IŽ u 2010.g. uključivao je izlaze iz postrojenja za preradu vode(kondicionirana voda), kontrolna mjesta na mreži i potrošačka mjerna mjesta.</p> <p>Program se temelji na Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN br. 47/08) i dobio je suglasnost Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Prema ocjeni Ministarstva program za 2009. godinu je ocijenjen kao najbolji u RH.</p> <p>Tijekom 2010. godine ukupno je uzorkovano 1274 uzorka za područje javne vodoopskrbe sva tri sustava (IVB, V Pula, V Labin). Zahtjeve Pravilnika nisu ispunila samo dva uzorka i to zbog povećane mutnoće što iznosi 0,16%.</p> <p>Osim toga, ispitivanje kakvoće vode za piće je provedeno i na području tako zvanih "malih" objekata (javne slavine) u naseljima - Brest, Draguč, Paz, Pagubice i Podgaće. Ukupno je uzeto 60 uzoraka od čega 57 ili 95% ne zadovoljava zahtjeve Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće bilo zbog bakteriološke analize bilo zbog povećane mutnoće.¹⁾</p> <p>Pored programa financiranog iz proračuna županije kontinuirano se provode i slijedeći programi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstva zdravstva RH – program praćenja kakvoće izvorišta koji je financiran od strane vodoopskrbnih poduzeća • Vodoopskrbnih poduzeća koji kontinuirano prate, putem svojih "internih" laboratorija, kakvoću svog proizvoda kojega distribuiraju vodoopskrbnim sustavom stanovništvu, • Sanitarne inspekcije kojim je pored zdravstvenog nadzora nad vodoopskrbnim objektima obuhvaćena i zdravstvena ispravnost vode za piće.
Upoznavanje javnosti o kakvoći vode za piće	ZZJZIŽ IŽ vodovodi mediji	kontinuirano	Godišnja izvješća o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće objavljuju se medijima.

¹⁾ **Zaključno:**

Za naredno plansko razdoblje unapređenje kvalitete vodoopskrbnog sustava usmjeriti na izgradnju nove vodoopskrbne mreže na područjima gdje se danas stanovništvo snabdijeva vodom za piće iz „malih“ objekata ili takozvanih javnih slavina. Time bi se postepeno, u jednom kraćem vremenskom razdoblju, obuhvatilo cjelokupno stanovništvo Istarske županije vodom za piće iz kontroliranog i održavanog sustava javne vodoopskrbe.

6.5 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2010. godinu

ZAŠTITA IZVORIŠTA VODE ZA PIĆE	izvor financiranja	plan za 2010.	izvršenje za 2010.
1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša		510.203,00	510.202,96
1.1. Praćenje kakvoće "sirovih" voda izvorišta	Istarska županija	510.203,00	510.202,96
2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima		2.781.571,00	2.833.882,13
2.1. Županijski centar za gospodarenje otpadom Kaštjun	Istarska županija	382.500,00	2.190.300,00
2.2. Projekt Karst Underground protection (KUP)	Istarska županija	2.349.071,00	643.582,13
2.3. Integrated waste management system	Istarska županija	50.000,00	0,00
3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda		500.000,00	922.000,00
3.1. Kapitalne potpore jedinicama lokalne samouprave	Istarska županija	500.000,00	922.000,00
4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava		584.000,00	664.586,00
4.1. Program praćenja vode za piće	Istarska županija	574.000,00	664.586,00
4.2. Nadzor i laboratorijske usluge - voda za piće	Istarska županija	10.000,00	0,00
UKUPNO (1.+2.+3.+4.):		4.375.774,00	4.930.671,09

Izvor financiranja: Proračun Istarske županije

Rashodi za financiranje aktivnosti u prioritetu Zaštite izvorišta vode za piće izvršeni su u visini od 112,6 % u odnosu na plan. Razlika se odnosi na povećane rashode pod točkom 2.1. zbog povećanog temeljnog kapitala Županijskom centru za gospodarenje otpadom Kaštjun d.o.o. te na smanjenje rashode u provedbi EU projekta KUP (točka 2.2.) uslijed procedura verifikacije obavljenih aktivnosti od strane Zajedničkog tehničkog tijela.